

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 7 DECEMBER 1927

No. 623

INHOUD.

	Biz.
INVOERING DER ZIEKTEWET II (Slot) door <i>Dr. F. E. Posthuma</i>	1068
Nogmaals: De voorgestelde Munthervorming en Suri-name door <i>I. Bos</i>	1069
De Mechanisatie van onze Haringvisserijvloot door <i>P. E. van Renesse</i>	1071
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische vooruitgang in het nieuwe Finland door <i>Paul Olberg</i>	1073
AANTEEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	1075
BOEKAANKONDIGING:	
Mr. Dr. H. J. D. van Lier en Mr. F. Lichtenauer: Het vraagstuk der havenschappen. Een bestuursprobleem; bespr. door <i>Prof. W. E. Boerman</i>	1076
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	1077
MAANDCIJFERS:	
Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics” ..	1078
Emissies in November 1927	1079
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1079—1086
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Kibbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*
Redacteur-Secretaris: *S. Posthuma.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonneés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijgeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Posthèque- en girorekening No. 6729.*

6 DECEMBER 1927.

Ook deze week bleef de stemming op de geldmarkt vast. De vraag naar geld was belangrijk, vooral bij de maandwisseling en in verband met de vele stortingen op nieuwe emissies. Particulier disconto werd voor $4\frac{1}{2}$ à $4\frac{9}{16}$ pCt. verhandeld. De prolongatierente noteerde $4\frac{1}{2}$ à 5 pCt.; terwijl callgeld, dat in het begin der week voor circa 4 pCt. verkrijgbaar was, bij de maandwisseling eveneens tot $4\frac{1}{2}$ à 5 pCt. ophiep.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een teruggang van f 1,4 miljoen te zien. De beleeningen blijken met f 3,8 miljoen te zijn verminderd.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. Het zilver verminderde met f 500.000. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans stegen respectievelijk met f 2,6 miljoen en f 11,1 miljoen. Blijkbaar heeft de Bank dus in de afgelopen week weer vrij belangrijke bedragen aan buitenlandsche valuta aangekocht.

De biljettencirculatie vertoonde een vermeerdering van f 12,2 miljoen. Het tegoed van het Rijk daalde met f 10,6 miljoen. De rekening-courantsaldi van anderen geven een stijging van f 6 miljoen te zien. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 2 miljoen minder dan verleden week. Het dekkingspercentage is ruim 47.

* * *

De wisselmarkt was de afgelopen berichtsweek vrij stil. In de meeste koersen kwam weinig verandering. Londen was aan het einde der week iets vaster, hoofdzakelijk op vraag uit Amerika. De eenige koers, die zeer bewogen was, was de Pesetakoers. Door de aanhoudende zwakke stemming van de laatste weken werden speculanten, die zich in den laatsten tijd hoofdzakelijk tot dit devies beperken, bevreesd. Ook konden verschillenden niet voor voldoende dekking zorgen, zoodat het aanbod op enkele dagen overweldigend werd. Geopend op $41,57\frac{1}{2}$, werd Donderdag voor $40,15$ afgedaan. Daarna kwam er eenige steun, zoodat Vrijdag weder voor $41,10$ werd verhandeld. De stemming bleef echter flauw. Ook Lires waren een oogenblik sterk aangeboden op geruchten van een aanslag op Mussolini. Het aanbod hield echter weder direct op toen deze geruchten onwaar bleken te zijn.

LONDEN, 5 DECEMBER 1927.

Gedurende de laatste dagen van November was geld, zooals gewoonlijk aan het einde van de maand, zeer gezocht; toch behoefde slechts voor een betrekkelijk gering bedrag van de assistentie van de Bank van Engeland gebruik gemaakt te worden.

Onmiddellijk na het einde der maand, toen de dividendbetalingen op de „War Loan” tot de markt doordrongen, werd geld zeer ruim, zoo ruim zelfs, dat de Bank van Engeland, om een invloed van eenige betekenis op den discontokoers te voorkomen, het noodig oordeelde door verkoopen van wissels geld uit de markt te nemen.

Onder die invloeden verzwakte de discontokoers slechts weinig, namelijk tot $4\frac{1}{4}$ — $\frac{5}{16}$ voor prima 3-maands bankaccepten. De verdere stijging van den Dollarkoers hier wordt met groote belangstelling gevolgd en men vraagt zich af of wij niet voor een periode van langeren duur staan, waarin de Dollarkoers zich op het verhoogde peil zal handhaven, in verband met het feit, dat Duitsland en tevens waarschijnlijk andere landen onder invloed van de door den Rijksbank-president aangevoerde argumenten hunne inkoop uit Amerika zullen beperken, zoodat een grooter deel der mogelijke nieuwe leeningen als New York saldi ter beschikking van Europa zal blijven.

INVOERING DER ZIEKTWET.

II.¹⁾ (Slot)

Na de opmerkingen van algemeenen aard, welke ik in een vorig nummer over dit onderwerp maakte, zij het mij vengund thans het aan de orde gestelde wetsontwerp tot wijziging der Ziektewet iets nader te beschouwen. Ik veronderstel bij den lezer voldoende kennis van zaken om mij er toe te kunnen bepalen als uitgangspunt slechts de hoofdzaken aan te stippen, waarbij van de bestaande, nog niet ingevoerde, wet wordt afgeweken. Daarna dient dan de vraag te worden gesteld, of hetgeen ons hier nieuw geboden wordt, aannemelijk is.

De wijzigingen betreffen zoowel het stelsel der wet als de materiele voorzieningen, maar toch in de eerste plaats het stelsel. Ik mag wel zeggen, dat de wijziging begonnen is om het systeem van uitvoering der verzekering. De Ziektewet 1913 erkent eigenlijk geen andere uitvoerders dan de Raden van Arbeid; de in die wet gelaten mogelijkheid van erkenning van bijzondere kassen was een zóó schoorvoetend en met zóóveel blijkbaren tegenzin gedane concessie van geringe beteekenis, dat men de wet-Talma met het volste recht mag aanduiden als een wet van zuiver-ambtelijke strekking. Met die strekking wil de Regeering thans breken. In de Memorie van Toelichting wordt dit ingeleid met de opmerking, dat voor het tegenwoordige met betrekking tot de uitvoeringsorganen der sociale verzekering noch een monopolie der overheidsorganen noch een monopolie van uit de maatschappij opgekomen organen overeenkomstig de begeerte van de meerderheid in en buiten de Staten-Generaal is. Het wetsontwerp stelt daarom naast de verzekering bij de Ziektenkas van den Raad van Arbeid de verzekering bij een erkende bijzondere kas, bij een erkende ondernemingsziekenkas en bij een erkende bedrijfsvereniging. Al deze organen zullen, zoo zegt het de Toelichting, als gelijkberechtigten naast elkander staan, behoudens echter dat in de verzekering van den arbeider wordt voorzien door de ziekenkas van den Raad van Arbeid, indien in de verzekering niet op andere wijze is voorzien. Met andere woorden, de Raad van Arbeid zal van het éénige verzekeringsorgaan worden het aanvullende orgaan en men zal thans de vrijheid krijgen naar eigen keuze een organisatie te vormen. Deze overgang heeft niets verrassends en was ook reeds neergelegd in het ontwerp Ziekte- en Ongevallenwet 1925 van Minister Aalberse; beide ontwerpen doen in dezen niet anders dan registreeren, hetgeen door de publieke opinie verlangd werd. Dat deze publieke meening er in geslaagd is zich gehoor te verschaffen, moge hier niettemin met voldoening worden genoteerd, hoezeer deze voldoening helaas getemperd wordt door de wijze van uitwerking in het wetsontwerp.

Ten aanzien van de materiele voorzieningen wijkt het ontwerp minder ver af van de bestaande bepalingen. Hoogte en duur van uitkeering van het ziekengeld blijven wat zij waren; nieuw is alleen de regeling der verzorging bij zwangerschap en bevalling overeenkomstig de ontwerp-conventie van de internationale arbeidsconferentie te Washington. Deze regeling gaat nogal ver en menigeen zal het wellicht moeite kosten het motief voor een bijdrage daarin van den werkgever te aanvaarden. Een aanmerkelijke uitbreiding der verzekering is gelegen in de verruiming van den kring der verzekerden: bepaalt de wet-Talma zich tot het vaste, in ondernemingen werkzame arbeiderspersoneel, het ontwerp-Slotemaker de Bruine haalt er het huispersoneel en de losse arbeiders bij en strekt de verzekering uit tot alle loonarbeiders, onverschillig of zij in dienst van een onderneming dan wel in dienst van een particulier arbeid verrichten en onverschillig of zij in vasten dan wel in lossen dienst verkeerden. Hier past misschien de bedenking:

¹⁾ Het eerste gedeelte van dit artikel verscheen in de E.-S. B. van 23 November jl.

qui trop embrasse, mal étireint (in dit geval wellicht: manque le train). De regeling der kosten van de verzekering ten slotte zal geen wijziging ondergaan; zij worden voor de helft rechtstreeks door de werkgevers opgebracht en zijn voor de andere helft verhaalbaar op de verzekerden.

De vraag is nu of deze regeling der ziekteverzekering voor de betrokkenen aannemelijk is. Deze betrokkenen laten zich in twee groepen verdeelen, voor elk van welke een andere zijde der zaak de belangrijkste is. Zoo treedt voor de verzekerden op den voorgrond de omvang en de zekerheid der aanspraken en rechten, welke de wet hen verleent, terwijl voor het verzekeringsplichtig bedrijf het stelsel der wet in verband met den aard van de opgelegde verplichtingen voornamelijk van belang is. Eigenlijk is het minder juist nog te spreken van „het verzekeringsplichtig bedrijf”, nu het ontwerp de verzekering niet langer afhankelijk stelt van werkzaamheid in een onderneming, maar ik meen toch de gemaakte onderscheiding te kunnen handhaven, aangezien de kern van het wijzigingsontwerp, de organisatorische verruiming, namelijk, vooral verlangd is door het bedrijfsleven en voor deze werkgevers in de eerste plaats belang heeft.

Wat nu de verzekerden aangaat, geloof ik nog steeds niet, dat de leemte, waarin te hunnen aanzien de invoering der Ziektewet thans eindelijk zal voorzien, zoo bijster groot is. Een groote, zoo niet een overgroote meerderheid der arbeiders geniet ook nu reeds zonder wet wel uitkeering bij ziekte. Voor zover er zijn voor wie dit niet het geval is, zal de invoering der wet een belangrijke vooruitgang zijn en de gelijkstelling, die daardoor zal worden gebracht, juich ik gaarne toe. Herhalende, dat ik van meening ben, dat het aantal niet tegen ziekte verzekerden betrekkelijk gering is, zie ik voor de arbeiders als het belangrijkste feit den vasteren grondslag waarop de invoering der wet hunne aanspraken zal stellen en de medewerking, waartoe het hen, stelselmatig, zal roepen bij de toepassing. Het is toch nog heel iets anders om eenvoudig als gevolg van de regeling der arbeidsvoorwaarden in geval van ziekte uitkeering te krijgen, dan om als gelijke partij deel te hebben aan de uitvoering van een sociale wet. Nu is het mij wel bekend, dat er een plan bestaat, dat in bepaalde opzichten voor de arbeiders iets verder ging dan het aanhangige ontwerp, maar ik durf vol te houden, dat de omstandigheden en de gang van zaken ons het recht geven het ontwerp te bezien onafhankelijk van voorafgegane gebeurtenissen en op zijn eigen merites te beoordeelen. Dat de regeering thans meent bepaalde quaesties anders te moeten oplossen dan vroeger door anderen is gedaan, behoeft op zichzelf nog geen reden te zijn het ontwerp te veroordeelen.

Is nu, geoordeeld van het standpunt van den verzekeringsplichtigen ondernemer, het ontwerp evenzeer aannemelijk te achten? Ik stel op den voorgrond, dat het stelsel in beginsel goed is en dat uit dat oogpunt alleen beschouwd het ontwerp wel aanvaardbaar is. Maar een goede bedoeling alleen baat ons niet, wanneer de uitwerking van dien aard is, dat daarvan in de practijk weinig of niets terecht zal komen. Het is wel duidelijk, dat de Minister oprecht ernaar streefde zijn toezegging, meer ruimte te zullen verschaffen aan uit de maatschappij opgekomen organen, na te komen. De Minister gaat met zijn bedoelingen naar mijnne overtuiging in de goede richting en de practijk der Land- en Tuinbouwongevallenwet heeft wel uitgewezen, dat een stelsel, waarbij de particuliere organen op den voorgrond worden gesteld en de openbare als aanvullend dienen, zeer wel mogelijk is. Ik meen, dat de unificatie der sociale verzekering, waarover nu al zoo langen tijd wordt gesproken, in denzelfden geest moet geschieden; ieder zal dan voor de sociale verzekering de organisatie kunnen kiezen, die hem het beste past; er is op dit gebied genoeg tot stand gebracht en genoeg ervaring gekregen om te mogen voorspellen, dat

er in de vrije maatschappij voldoende animo bestaat om een groot deel van de op dit gebied tot dusver traditioneele staatstaak over te nemen en op de juiste wijze te vervullen.

Dit betreft dus het systeem der wet, dat ik in beginsel aanvaardbaar acht. Maar van niet minder belang is de uitwerking der afzonderlijke bepalingen en daarop is naar mijn meening heel wat meer critiek mogelijk, zoozeer, dat ik een juiste uitvoering der verzekering, ondanks het aantrekkelijke van het stelsel der wet in algemeenen zin, niet voor mogelijk houd, tenzij de Minister op verscheidene punten tot wijziging bereid is. De bedoeling van dit artikel is niet een gedetailleerde beschouwing van het wetsontwerp in al zijn bepalingen, waartoe de gelegenheid nog wel zal komen voordat de verzekering tot praktische toepassing komt, maar ik wil toch wijzen op de zonderlinge bepaling, die aan de bijzondere ziekenkassen voorrang verleent boven de ondernemingskassen en bedrijfsverenigingen en die in de Toelichting volstrekt onvoldoende is gemotiveerd. Bij de beide laatstgenoemde soorten van organen zullen namelijk verzekerd zijn alle arbeiders in dienst van den werkgever bij wiens onderneming de kas behoort of die bij de bedrijfsvereniging is aangesloten, uitgezonderd die arbeiders, die zich bij een erkende bijzondere kas hebben verzekerd. En wel omdat, naar de Memorie van Toelichting meedeelt, de bijzondere ziekenkassen in den regel ook voorziening beoogen te treffen voor het geval van ziekte overkomen aan leden, die niet in loondienst, maar als zelfstandigen werkzaam zijn, zoodat het lid-arbeider met het oog op mogelijke verandering in zijn positie behoort te worden toegelaten zijn lidmaatschap bij de bijzondere kas voort te zetten. Waar het geenszins vaststaat, dat niet de andere organen evenzeer bereid en in staat zullen zijn de verzekerde arbeiders de gelegenheid te geven bij verandering van positie de verzekering vrijwillig voort te zetten, zie ik geen enkele reden, die tot deze speciale ongelijkheid dringt, waardoor het stelsel van algemeene gelijkstelling wordt doorbroken en waardoor feitelijk bedrijfsverenigingen en ondernemingskassen machteloos gemaakt worden tegen propaganda der bijzondere kassen en aan deze laatste de gelegenheid wordt gegeven hare mededingers op 't gebied der ziekteverzekering als 't ware uit te hollen. Ik vestig mede de aandacht op het artikel, dat aan de particuliere organen de verplichting oplegt aan den Raad van Arbeid op diens verzoek inlichtingen te geven omtrent naam en woonplaats der bij de kas of de vereeniging verzekerde arbeiders. De Raden van Arbeid zullen door toepassing van deze bevoegdheid het in de hand hebben de openbare organen te dwingen tot het individueele verzekeringsstelsel, terwijl de Minister toch als zijn bedoeling heeft uitgesproken, dat deze instellingen vrij zullen zijn een collectief systeem toe te passen, indien zij dat wenschen.⁴⁾

Verder zullen ondernemingskassen alleen kunnen worden opgericht met instemming der arbeiders en zullen de reeds bestaande bedrijfsverenigingen, die alleen door werkgevers zijn opgericht, slechts voor vijf jaren kunnen worden erkend. Aan de gelijkberechtigtheid der verschillende organen, welke de Minister in zijn toelichting als een der grondslagen van zijn systeem noemt, ontbreekt dus nog al een en ander. Bepalingen van deze soort maken het twijfelachtig of de wet uitvoerbaar zal zijn in den geest, waarin zij is ontworpen, namelijk dien van zoo ruim mogelijke medewerking van het particulier initiatief. Bezwaren van anderen aard, waarop nog wel de aandacht zal vallen, ga ik hier nu maar voorbij, zooals die, welke gelegen

⁴⁾ De Regeering heeft meermalen verklaard nog niet aan het einde te zijn van haar streven naar bezuiniging. Heeft zij wel overwogen, dat de invoering der individueele verzekering weer geweldige bedragen aan administratiekosten zal verslinden, in de eerste plaats bij de Raden van Arbeid, maar ook bij de bijzondere instellingen, die voor ieder verzoek om inlichtingen klaar moeten staan?

zijn in de m.i. volstrekt ondoelmatige betrekking in de verzekering van het huispersoneel en van alle hooger betaalde „arbeiders” (zij het dan, dat het loon van deze laatsten tot geen hooger bedrag dan f 8,— per dag voor de vaststelling van ziekingeld in aanmerking komt) en van de opnemng van alle losse arbeiders, zonder dat de toelichting ook maar met een enkel woord ingaat op de bezwaren en moeilijkheden, welke de verzekering van deze laatsten tot dusver altijd heette te ontmoeten. Ik wijs er op, dat, waar het ontwerp ondanks alle beweringen van het tegendeel praktisch de werkgevers zeer beperkt in hun vrijheid, de verzekering toch niet zonder hunne medewerking zal kunnen worden uitgevoerd; dit geldt met name voor de losse arbeiders, vooral voor die in de land- en tuinbouwbedrijven.

Ik herhaal, dat ook de afzonderlijke artikelen der wet tot heel wat critische opmerkingen aanleiding geven, zooals de regeling der bepaling van het dagloon, welke niet dit loon doet afleiden uit de verdienste over een vol jaar, zoodat een gemiddelde wordt vastgesteld, maar eenvoudig ziekingeld doet uitkeeren naar het loon, dat toevallig in de week van de ziekte is ontvangen. Dit zal er licht toe kunnen leiden, dat de ziektegevallen worden samengedrongen in weken van hooge verdienste.

Bij mijn gunstig oordeel over de richting, welke de Minister bij zijn verandering van stelsel heeft willen inslaan, moet ik dus ten aanzien van de aannemelijkheid van het wetsontwerp nog een groot voorbehoud maken. Hetgeen echter niet wil zeggen, dat ik de hoop heb opgegeven, dat de wet-Talma langs dezen weg tot een uitvoerbare regeling is te maken.

Met erkentelijkheid wil ik tenslotte releveeren hetgeen de Minister aanvoert om het bezwaar van selectie van risico's bij het bestaan van meerdere van elkander onafhankelijke organen der verzekering te weerleggen. „De ervaring opgedaan met het instituut der risico-overdracht in de Ongevallenwet-1921” — aldus de Toelichting — „wijst er echter op, dat hetgeen in theorie mogelijk is, daarom nog niet in de praktijk tot toepassing komt. Ook tegen het instituut van risico-overdracht werd als bezwaar aangevoerd, het ontslag van arbeiders, die wegens hun leeftijd of om andere redenen voor de verzekering een ombegeerlijk risico vormen, maar in de praktijk is gebleken, dat zoodanige ontslagen tot de zeer groote uitzonderingen behooren.”

POSTHUMA.

NOGMAALS: DE VOORGESTELDE MUNTHERVORMING EN SURINAME.

Aan het einde van zijn artikel „Het Surinaamsche Bankoctrooi”, opgenomen in E.-S. B. van 9 dezer, brengt Mr. Dr. C. F. Schoch, hoofddirecteur van De Surinaamsche Bank, enkele bezwaren in tegen mijn beschouwingen omtrent de door de Staatscommissie voorgestelde munt hervorming en de consequenties daarvan voor Suriname, voorkomende in E.-S. B. van 28 Sept. jl. Het zij mij vergund, naar aanleiding daarvan, hier nog enkele opmerkingen te maken om den hooggeachten schrijver van antwoord te dienen en de door mij geuite meeningen nader toe te lichten. Ik had mij geveid, in mijn artikel de duidelijkheid voldoende te hebben betracht. Blijkbaar ben ik daarin echter niet geheel geslaagd. Althans op enkele punten geeft Mr. Schoch mijn meening niet geheel juist weer, of is zijn interpretatie van het geschrevene niet overeenkomstig hetgeen door mij bedoeld werd.

Voor een goed begrip der zaak zij hier — zeer in 't kort — gereleveerd, dat het mij wenschelijk voorkwam de aandacht te vestigen op het feit, dat, indien overeenkomstig het advies der Staatscommissie voor het Muntwezen het teekengeld hier te lande wordt gedegradeerd tot pasmunt, de bestaande muntunie tusschen Nederland en Suriname praktisch is opgeheven. Want al zullen in de toekomst in deze beide

gebieden dezelfde muntstukken blijven circuleeren — het grove zilver in Nederland als pasmunt, in Suriname waarschijnlijk als dekenmunt —, doordat in Nederland aan de verwisseling van groote bedragen guldens en rijksdaalders d.i. pasmunt bezwaren in den weg zullen worden gelegd met het oog op den muntoestand in Ned.-Indië, komt het practisch effect der eenheid van munt te vervallen.

Over den bestaanden toestand sprekende, wees ik op de primaire functie van het zilver als betaalmiddel tot elk bedrag, en „zijn secundaire functie, die van remisemiddel”, als hoedanig ik het zilver van niet minder groot belang oordeelde. Ik schreef verder:

„Als zoodanig was het, buiten de circulatie om; „een groote steun tot handhaving van de pariteit der „binnenlandsche rekeningseenheid, oefende het een „regulariseerende werking uit.

„Van welke groote beteekenis voor de rust en orde „in het Surinaamsche geldwezen dit geweest is, blijkt „wel afdoende uit het feit, dat tot 1920, toen de uit- „voer van zilver in verband met den hoogen zilver- „prijs werd verboden (een maatregel welke, in tegen- „stelling met elders, nog steeds van kracht is), de wis- „selkoers op Amsterdam steeds dicht bij de pariteit „heeft gelegen.”

En verder:

„t Gevolg hiervan is geweest, dat blijkens de jaar- „verslagen der Sur. Bank uit de kassen dezer instel- „ling gedurende 36 jaren (van 1882 tot 1917) aan „munt (w.o. ook vreemde munten) in de circulatie „is afgevoerd slechts¹⁾ voor een totaal van „f 1.231.453, d.i. gemiddeld f 34.000 per jaar.”

Ik trachtte hier dus als mijn inzicht weer te geven, dat de functie, de hoedanigheid van het zilver als remise-middel zoo'n gunstigen invloed op het geldwezen van Suriname heeft uitgeoefend, dat men den koers op Amsterdam steeds op of nabij de pariteit heeft gehouden, als gevolg waarvan zoo goed als geen gebruik behoefde te worden gemaakt van zilverremises, naar Nederland. Een preventieve werking dus.

Naar aanleiding hiervan schrijft Mr. Schoch nu:

„In de eerste plaats meent hij (d.i. B.) te mogen „constateeren, dat tot 1920 het zilver in de kolonie „als remisemiddel nuttig heeft gewerkt voor de rust „en orde in het Surinaamsche geldwezen.

„Ik meen dit te mogen betwijfelen. Van uitvoer „van zilver is nooit in belangrijke mate sprake ge- „weest. De vervoerkosten waren te hoog en brachten „dus niet de remedie, door schrijver gedacht. Trou- „wens, de wisselkoersen gaven ook geen aanleiding „om aan dergelijke maatregelen te denken.”

Dat ik niet meen, wat Mr. Schoch hier neerschrijft als mijn meening, zal bij nadere beschouwing duidelijk zijn.

Ik ben het met den hooggeachten schrijver eens, dat de wisselkoersen geen aanleiding gaven tot het remitteren van zilver. Indien hij dit echter als oorzaak wil aanwijzen, spant hij m.i. het paard achter den wagen. De muntunie dwingt, om den koers op Amsterdam tusschen de zilerpunten te houden. De koers is dus gevolg. Wordt hiertegen gezondigd, dan volgen de zilverremises, met hun nadeel voor de circulatie.

Aan deze nuttige, preventieve werking te twijfelen, is twijfelen aan de functioneering van een muntunie, en het nut daarvan. Ik moge in dit verband verwijzen naar de geschiedenis van het muntwezen van Curaçao, waar hooge wisselkoersen het zilver meer dan eens hebben verdreven; en naar die van Ned.-Indië vóór 1906. In het Muntadvies lezen we daarentrent o.m.: „Het (d.i. Indië) gaf zilver af aan „of ontving zilver uit het moederland, zoodra de „stand der wisselkoersen tusschen Nederland en Indië „in één of andere richting verschepping van metaal „goedkoop deed uitkomen dan vereffening met wis- „sels.” In „The Java Bank”, een boekje door deze

¹⁾ Ik cursiveer thans. — B.

instelling in 1917 uitgegeven, vindt men op pag. 35/36 uitvoeriger mededeelingen hieromtrent, o.a. dat gedurende de 50 voorafgaande jaren de uiterste notering voor 6-maands wissels op Holland (d.z. dus ongeveer de specie-punten) lagen tusschen 99½ en 104½, cijfers, welke voor dien tijd zeker medevallen.

Om het nut van de muntunie met het moederland aan te toonen, schreef ik:

„Na het wegvallen van „het zilveren bolwerk” (een „uitdrukking, ontleend aan Mr. N. P. van den Berg, „en daarom tusschen aanbalingsteekens geplaatst) in „1920 is de toestand niet onbeduidend gewijzigd.”

Daarna gaf ik aan, hoe de koers op Amsterdam geleidelijk tot 107 steeg in 1924, en vervolgde:

„Ik treed over deze hooge wisselkoersen; en hun „oorzaken hier niet nader in bespreking, daar dit „mij te ver zou voeren.”

Mr. Schoch merkt nu op:

„De oorzaak van de beweeglijke wisselkoersen na „1920 is niet te zoeken in het wegvallen van het zil- „veren bolwerk, zooals de geachte schrijver den maat- „regel van 1920 noemt; toen de uitvoer van zilver „werd verboden.”

Na het *post hoc* legt Mr. Schoch mij dus ook het *ergo propter hoc* in den mond. Ten onrechte, zooals uit het aangehaalde blijkt. Omtrent de juiste oorzaken der hooge wisselkoersen wenschte en wensch ik geen meening te geven. Het was mij slechts te doen om het feit, dat na het verbod van zilveruitvoer, waardoor het functioneeren der muntunie werd uitgeschakeld, de hooge, voor het land zoo nadeelige koersen mogelijk werden, kwamen en konden worden gehandhaafd. Hiermede wil ik geenszins zeggen, dat ik de ontkenning van Mr. Schoch van het verband tusschen zilveruitvoerverbod en hooge wisselkoersen onderschrijf. Ik waag het zelfs te betwijfelen, of men zonder het uitvoerverbod gedurende 1¼ jaar den koers op A'dam op 107 zou hebben kunnen houden. N'en déplaise de hooge vervoerkosten!

Waar ik — en velen met mij — het een fout zou achten, om bij het definitief wegvallen van het zilver als automatische beschermer van de pariteit daarvoor niets in de plaats te stellen, wees ik er op, dat het voeren van een goudpolitiek, gelijk de groote circulatiebanken dit doen, van de Surin. Bank niet geëischt kan worden. De verhoudingen daarvoor zijn in deze kolonie veel te klein. Wel achtte ik een intensieve toepassing van een op Amsterdam gericht gold-exchange systeem mogelijk en in dit verband wenschelijk, evenals het aanhouden van een deel der metaaldekking te Amsterdam.

„Op deze wijze”, zoo schreef ik, „zal men den koers „op Amsterdam dan gemakkelijker beheerschen en „grootte schommelingen daarin weten te voorkomen.”

De schrijver interpreteert dit als volgt:

„Nu is het zeer gemakkelijk om neer te schrijven, „dat op die wijze de koers op Amsterdam zonder „moeite kan worden beheerscht.”

Het spijt mij, maar dit schreef ik niet. Ik ben er mij volkomen van bewust, dat bij intensieve toepassing van het genoemde systeem de moeilijkheden niet met één slag zullen zijn opgelost. Men zal deze dan echter beter kunnen overwinnen, de koersen gemakkelijker beheerschen, dan wanneer dit systeem niet consequent wordt doorgevoerd.

Mr. Schoch zegt, dat in die richting gedaan wordt wat gedaan kan worden. Daartegenover meen ik echter te moeten opmerken, dat dit m.i. in de laatste jaren niet steeds het geval is geweest. In de jaarverslagen troffen mij de volgende gegevens:

Koers op A'dam in	1922	1923	1924	1925	1926
Hoogste	105	106	107	105	101
Laagste	101	104	107	102	101
Gem. dekkingspercentage					
(excl. muntmateriaal)	50,77	45,93	49,18	42,84	42,28

Wijl het normale dekkingspercentage 33½ pCt. bedraagt, doch het door het Gouvernement bij den aan-

vang van den oorlog tot 20 pCt. verlaagde percentage nog steeds van kracht is, heb ik mij herhaaldelijk afgevraagd, waartoe in die moeilijke jaren deze luxepercentages toch dienden. Wanneer men van de metaaldekking het goud, dat 3 ton bedroeg, geheel of ten deele uit de kelders te Paramaribo naar Amsterdam had ontboden, dan had dit daar desnoods tijdelijk kunnen worden afgestooten of beleend, en op deze wijze in den strijd tot verdediging van den Surinaamschen gulden betrokken kunnen worden. Ik wil daarmee weer niet zeggen, dat dit *het* remedie zou geweest zijn voor de nooden van dien tijd. De bres, welke het verlies ad f 600.000 op de plantagecredieten ¹⁾ en de investering van f 200.000 in de W.-I. Cultuurbank ²⁾ in de liquiditeitspositie der bank hadden geschoten, was wijd en kon slechts geleidelijk worden gedicht. Het afstooten of op andere wijze liquide maken van een deel der overvloedige en overbodige dekking had de nood toen ongetwijfeld eenigermate kunnen lenigen.

Deze critieke tijd is thans vrijwel achter den rug. De verliezen zijn uit de winsten afgeschreven. De reserves kunnen nu weer worden opgebouwd. En tot een hooger bedrag dan voorheen, dank zij de verheugende bepalingen in het nieuwe octrooi. Niettegenstaande dat komt mij het aanhouden van een zoo groot mogelijk deel der metaaldekking te Amsterdam ook voor de toekomst zeer gewenscht voor.

In mijn beschouwingen bepleitte ik ten slotte om bij het definitief wegvallen van het zilver als remedium de functie van beschermer der pariteit geheel aan de circulatiebank over te dragen, door deze te verplichten onder normale omstandigheden steeds wissels op Amsterdam beschikbaar te stellen tot een koers, welke een maximumkoers niet zou te boven gaan. Ik beschouw dit mogelijk als het resultaat van een doelmatige op A'dam gerichte goudwisselpolitiek bij een eenigszins normale liquiditeitspositie.

Mr. Schoch voelt hier niets voor, beroept zich op de practijk, wijst op de buitengewone omstandigheden, welke Suriname bijna steeds kenmerken, en roept ten slotte uit:

„Welke circulatiebank zou zich kunnen en willen onderwerpen aan een dergelijk novum in de economische geschiedenis, dat zij haar koersregeling zou zien losgemaakt van de economische omstandigheden ³⁾ en zou zien vastgemetseld tusschen van Regeeringswege aangegeven grenzen?!”

Welk land, zou ik hiertegenover willen vragen, dat prijs stelt op een gezond en stabiel geldwezen, zal dit laten rondobberen op de ongewisse baren der economische omstandigheden, vooral bij het sterk wisselend tij van een klein tropengebied, een gebied van geheel eenzijdige economische structuur? Is het niet juist de voornamste taak van het landsbestuur of de bank, waarbij de zorg voor de fiduciaire circulatie berust, zooveel mogelijk te waken tegen beïnvloeding van het geldwezen door de steeds wisselende economische omstandigheden? -Dàt is de practijk! In de landen met een eigen op goud gebaseerde valuta voert men daarvoor een goudpolitiek. Koloniale of mandaatgebieden doet men deunen tegen het moederland of den mandataris, hetzij door de automatische werking van een muntunie, dan wel, zoo geen gelijke munten in circulatie zijn, door het bepalen en handhaven van een vaste verhouding tusschen de beide valuta's. Is er in het laatste geval een circulatiebank, dan wordt deze met de zorg voor de handhaving der pariteit belast. Heeft het land de fiduciaire circulatie in eigen hand gehouden, dan zorgt het zelf voor de handhaving der pariteit. Een recent voorbeeld daarvan is het mandaatgebied Palestina, dat een Palestijnsch pond krijgt, hetwelk evenveel waard is als het Engelsch pond, en dat door wisselafgifte op Londen op dit peil wordt gehouden. (Zie N.R.C. 9 Nov. jl.).

¹⁾ Zie jaarverslagen 1920, 1921 en 1925 resp. pag. 38, 40 en 36.

²⁾ In 1919 gestort.

³⁾ Cursiveering van mij. B.

- Deze zorg kan ook aan de Surin. Bank worden toevertrouwd. Haar historie van 1865—1920 bewijst dit. In dien tijd is Suriname niet van crises verschoond gebleven. Gedurende reeksen van jaren was de handelsbalans passief. ¹⁾ De betalingsbalans zal toen zonder twijfel ook wel eens passief geweest zijn. Toch waren de koersfluctuaties steeds zeer gering. Zou zij dat niet meer kunnen, wanneer de stok der muntunie niet meer achter de deur staat?

! Het door mij naar voren gebrachte systeem van maximum wisselkoersen noemt Mr. Schoch een novum. Ik mag dit den hooggeachten schrijver niet toegeven. In mijn artikel wees ik reeds op de toepassing er van sedert 1905 bij de D. O. Afrikanische Bank. Wie verder de geschiedenis van het Surinaamsche geldwezen kent, zal weten dat het 98 jaar geleden ook al werd toegepast bij de Part. W. I. Bank. Waar deze bank in opzet en werkwijze niet deugde, liep het met haar spoedig mis. Het systeem kon daardoor ook niet tot zijn recht komen. De Surin. Bank bewees evenwel niet lang daarna in de practijk de mogelijkheid van zijn toepassing over een periode van 50 jaar.

Van deze gelegenheid moge ik gebruik maken om hier nog een enkele korte opmerking te maken over de 3 wetsontwerpen, het Surinaamsche bank- en geldwezen betreffende, welke bij de Tweede Kamer zijn ingediend.

Uit den Staat betreffende de winstverdeling, welke is toegevoegd aan de Memorie van Toelichting, blijkt dat in 1926 het aandeel der Koloniale kas in de winst der Sur. Bank is geweest f 33.663.—. Te Paramaribo en Nw. Nickerie werd in dat jaar f 166.745.— intrestwinst gemaakt. Waar het wissel-disconto 8 pCt. en het promessedisconto 9 pCt. bedraagt, komt het aandeel in de winst van het Gouvernement neer op 1¼ pCt. of bijna ¼ van het gemiddeld disconto. De vraag rijst, of een verlaging van de hooge rentepercentages door het winstaandeel van het Gouvernement niet wordt tegengehouden.

Met enige verwondering nam ik verder kennis van het deel der Memorie van Toelichting op het Wetsontwerp tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Sur. aan de bb. der S. B., waar wordt opgemerkt: „Van de uitvoering van het voornemen om ook de muntbiljetten van f 2,50 in te trekken is voorloopig moeten worden afgezien bij gebrek aan de voor die operatie benodigde zilveren rijksdaalders.” De bons van f 1.— en 50 cts. werden in 1922 ingetrokken. Eind 1926 waren nog voor f 5.000 rijksdaalderbons in omloop. Heeft het Gouvernement zich in deze 5 jaren dit luttele bedrag niet in zilveren rijksdaalders kunnen verschaffen?

En waar wacht ten slotte de opheffing van het uitvoerverbod van zilver toch op? Overal elders is dit verbod ingetrokken. Wordt het niet hoog tijd, dat dit ook in Suriname geschiedt, opdat de muntunie tusschen dat land en Nederland weer effectief worde?

Dordrecht, 19 Nov. 1927.

I. Bos.

DE MECHANISATIE VAN ONZE HARING-VISSCHERIJVLOOT.

Men zal zich herinneren, dat de commissie, welke het Haagsche Gemeentebestuur verleden jaar benoemde, om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van den ongunstigen toestand van het Scheveningsche visscherijbedrijf, in de mechanisatie der haringvisscherijvloot een middel zag, om de kosten per kantje gevangen haring te verminderen en dat de meerderheid dier commissie daarom van de gemeente geldelijken steun verlangde, om de Scheveningsche visschers in staat te stellen, motoren in hun zeilloggers te plaatsen. In een beschouwing over het rapport dier commissie, opgenomen in het nummer van 20 April jl.

¹⁾ Zie o.a. de graphiek betr. de in- en uitvoercijfers van 1886 tot 1919, toegevoegd aan het jaarverslag over 1919 der S. B.

van dit weekblad vestigde ik er de aandacht op, dat met betere argumenten, dan in dit rapport te vinden zijn, aangetoond zou moeten worden, dat motorloggers inderdaad in economisch opzicht doeltreffender vaartuigen zijn dan zeilloggers, alvorens de gemeente aanleiding kon vinden, om voor het plaatsen van motoren in zeilloggers voorschotten te verstrekken en betreurde ik het, dat het onderzoek, waarmede de Staatscommissie voor de Haringvisserij belast is, niet eerder is ingesteld, zoodat de Haagsche commissie rekening had kunnen houden met de resultaten, welke het had opgeleverd.

Onze haringreemers hebben niet afgewacht, of het nog niet verschenen rapport dier Staatscommissie meer licht over het vraagstuk der mechanisatie van de vloot zou verspreiden en zijn, voorzover zij daartoe financieel in staat waren, met kracht begonnen hun zeilloggers van motoren te voorzien. Het gevolg is geweest, dat in de verschillende visschersplaatsen het aantal motorloggers, hetwelk voor de haringvisserij gebezigd werd, toenam van slechts 41 in het vorige jaar, tot 68 in dit jaar, terwijl daarentegen het aantal zeilloggers in hetzelfde tijdsverloop verminderde van 284 tot 194 en dat der stoomloggers nagenoeg niet veranderde. In het volgende jaar zal dit proces vermoedelijk voortgaan; naar verluidt, zou te Scheveningen alleen reeds het voornemen bestaan, vóór het volgende haringseizoen nog een dertigtal zeilloggers tot motorloggers te doen verbouwen. Daardoor zou onze motorloggervloot, welke in 1914 uit slechts 13 schepen bestond en er thans een 70-tal telt, een 100-tal vaartuigen gaan omvatten en goed op weg zijn, voor het bedrijf van meer beteekenis te worden dan de stoomvloot, welke einde 1926 niet meer dan 52 schepen telde en de zeilvloot, welker schepental einde 1914 nog 718, einde 1926 niet meer dan 368¹⁾ bedroeg, en sindsdien nog aanmerkelijk is ingekrompen.

Uit deze cijfers blijkt heel duidelijk, hoezeer de voorkeur voor den motorlogger boven den zeillogger toeneemt. Die toeneming werd sinds het haringseizoen 1926 sterk in de hand gewerkt door de verhoudingswijze buitengewoon ongunstige resultaten, welke dat seizoen voor de zeilloggers opleverde en de toenemende moeilijkheden, welke men sindsdien ontvindt met het aanwerven van visschers voor die schepen, mede omdat het loon der visschers in hoofdzaak uit een deel der besomming bestaat en dus eveneens in het algemeen zeer teleurstellend was.

Intusschen wint ook allengs meer de meening veld, dat de motorlogger inderdaad veel voordeliger in het gebruik is dan de zeillogger. Met cijfers aan te tonen is dit voordeel niet, omdat het afhangt van de soort van het schip en den motor en de wijze van visschen, en de soort en wijze van visschen van den zeillogger, waarmede men vergelijkt, en omdat omtrent de resultaten, verkregen met elke soort motorlogger en zeillogger geen genoegzame ervaring bestaat.

In theorie zou het mogelijk zijn, de uitkomsten van de zeilloggers en de motorloggers in het algemeen over een bepaald aantal jaren bijv. sinds den oorlog, met elkaar te vergelijken; practisch echter kan ook dat niet, omdat omtrent een der voornaamste factoren: de exploitatie-kosten, geen voldoende gegevens beschikbaar zijn.

Er is wel eens gepoogd, o.a. door de Haagsche commissie, om voor een deel der motor- en zeilloggers vergelijkende cijfers samen te stellen, doch dit geschiedde dan voor een te klein aantal schepen en over een te kort tijdsverloop, om er conclusies uit te kunnen trekken.

Intusschen al kan de meening, dat de motorlogger voordeliger in het gebruik is dan de zeillogger, niet met cijfers gestaafd worden, wat omtrent het bedrijf met beiderlei schepen bekend is, schijnt er wel op te wijzen, dat die meening gegrond is.

¹⁾ Een groot aantal van deze schepen bleef zoowel in 1926 als dit jaar opgelegd.

Dank zij zijn mechanische voortbeweging kan een motorlogger zich sneller naar de vischgronden en terug begeven en verliest hij uit dien hoofde minder vischtijd dan een zeillogger; kan hij de vleet sneller weer aan boord halen en deze in verband hiermede schieten en in zee laten bij een weersgesteldheid, welke voor een zeillogger te groot gevaar voor nettenverlies zou opleveren; kan hij dus ook uit dien hoofde meer vischdagen maken en minder averij aan de vleet hebben; kan hij de visscherij uitoefenen op plaatsen, waar de geringere zeewaardigheid dit aan een zeillogger niet toelaat en daardoor langer in bedrijf blijven; kan hij ook met meer succes na afloop van het haringseizoen voor de treilvisserij gebezigd worden. Het vangvermogen van een motorlogger is dus aanmerkelijk grooter dan van een zeillogger.

De gemiddelde haringvangst per jaar en per motorlogger bedroeg in het tijdvak 1919—1926 rond 167.000 KG., die van een zeillogger slechts rond 115.000 KG. Aangenomen kan worden, dat tusschen de opbrengsten dier gemiddelde vangsten ongeveer dezelfde verhouding bestond en evenzoo tusschen de uitgaven voor tonnen en zout, welke immers evenredig zijn aan de vangsten. Daar de bruto-besomming van een motorlogger gemiddeld grooter is dan van een zeillogger, behoeft men echter niet zulk een groot deel daarvan aan de bemanning als loon af te staan. Te Scheveningen bedraagt dit deel thans 24 pCt., zoodat 76 pCt. voor den reeder overblijft, terwijl van de bruto-besomming van een zeillogger 27 pCt. aan de bemanning en dus slechts 73 pCt. aan den reeder toekomt. Het aan den reeder toekomend deel van de bruto-besomming van een motorlogger bedroeg

dus gemiddeld $\frac{76}{73} \times \frac{167}{115} =$ ruim $1\frac{1}{2}$ $\times$ dat van

een zeillogger. Voor tonnen en zout ging er $\frac{167}{115}$ van het bedrag af, dat gemiddeld per zeillogger daarvoor moest worden betaald, zoodat na aftrek daarvan iets meer dan $1\frac{1}{2}$ maal zooveel overbleef, als van het bedrag per zeillogger.

Naar alle waarschijnlijkheid is het vangvermogen van een modernen motorlogger grooter dan gemiddeld dat van de vaartuigen van die soort, welke in het tijdperk 1919—1926 in de vaart waren en zal het dus gunstiger afsteken bij het gemiddelde vangvermogen der zeilloggers in hetzelfde tijdvak. Neemt men echter aan, dat de verhouding niet gunstiger zou zijn, dan is dus de vraag, of de resteerende exploitatiekosten (dus gages en kosten van tonnen en zout niet medegerekend) van een motorlogger evenveel grooter zijn dan die van een zeillogger.

Bij vangsten, gelijk aan de gemiddelden van de periode 1919—1926 en een gemiddelde opbrengst der visch, gelijk aan de gemiddelde waarde in het jaar 1926 zou de jaarbesomming van een zeillogger f 21,250 en die van een motorlogger f 30.780 bedragen. Trekt men hiervan af het loon der bemanning voor den zeillogger op 27 pCt. of rond f 5740, voor den motorlogger op 24 pCt. of rond f 7390 berekend en de kosten voor tonnen en zout, zijnde ongeveer f 3680 voor den zeillogger en f 5345 voor den motorlogger, dan blijft over een bedrag van f 11.830 voor den zeillogger en f 18.045 voor den motorlogger. De netto-besomming van den motorlogger is dus in dat geval f 6215 grooter dan die van den zeillogger.

De vraag is dan, of de overige exploitatiekosten (d.w.z. gages en uitgaven voor tonnen en zout niet medegerekend) eveneens f 6215 grooter zijn, dan wel of het verschil meer of minder bedraagt.

De voornaamste oorzaken, waardoor de exploitatie van een motorlogger duurder is dan van een zeillogger, zijn de hoogere bedragen, die voor rente en afschrijving benodigd zijn, en de uitgaven voor het gebruik (brandstof en smeerolie) en onderhoud van den motor. De uitgaven voor victualiën en verzekering en het deel der algemeene onkosten, dat ten laste van ieder schip gebracht moet worden, verschillen

betrekkelijk niet zooveel, terwijl te Scheveningen met een motorlogger het sleeploon uitgespaard wordt.

Het bedrag, dat voor het gebruik en onderhoud van den motor moet worden uitgegeven, is natuurlijk in hooge mate afhankelijk van het vermogen en de soort van den motor, welke in het vaartuig is geplaatst. Vandaar, dat het bedrag, waarmede de overige exploitatiekosten van den motorlogger die van den zeillogger overtreffen, volgens den eenen reeder veel hooger is dan volgens den ander. Intusschen hoorde ik als hoogste bedrag *f* 6000 noemen, hetgeen dus altijd nog beneden de *f* 6215 zou blijven.

Opmerking verdient hierbij, dat bij een hoogere gemiddelde opbrengst of algemeen grootere vangst der haring de netto-besomming van den motorlogger die van den zeillogger met meer dan *f* 6215 te boven zou zijn gegaan; hoe hooger dus de haringprijzen en hoe ruimer in het algemeen de vangsten, des te grooter voorsprong verkrijgen de motorloggers op de zeilloggers. Een tegenovergestelde uitwerking hebben natuurlijk een hoogere prijs van de motorolie en stijging der onderhoudskosten van den motor.

Zooals ik reeds opmerkte, zijn de uitgaven voor het gebruik en onderhoud van den motor verder in hooge mate afhankelijk van de soort van den motor. De motoren zijn allens betrouwbaarder en doeltreffender geworden, gebruiken minder en goedkoper brandstof en vereischen minder onderhoud. Het is aan te nemen, dat zij ook in de toekomst steeds goedkoper in het gebruik zullen worden. Bij de zeilloggers daarentegen zijn technische verbeteringen ten aanzien van de voortbeweging moeilijk denkbaar. Uit dien hoofde is dus te verwachten, dat de verhouding tusschen de exploitatiekosten van beiderlei vaartuigen in de toekomst gunstiger zal worden voor de motorloggers. Van groot belang is voorts, dat bij het gebruik van motorloggers de kosten van het vischswant niet zulk een overwegend deel van de totale exploitatiekosten vormen, als bij de exploitatie van zeilloggers. Bij deze laatste zijn de uitgaven voor het vischswant onevenredig hoog. Reeds de aanschaffing van het vischtuig vordert een in verhouding tot de opbrengst der visscherij zeer hoog bedrag en de vleet schade pleegt, vooral in het najaar, niet gering te zijn; dat is ook dit jaar weer gebleken. Een motorlogger kan zich gemakkelijker tegen zulke schade vrijwaren: hij vischt intensiever en maakt zijn vischtuig dus rendabeler, zonder dat de slijtage grooter is, en zijn besomming is veel grooter in verhouding tot de uitgaven, welke voor zijn vischswant gedaan moeten worden. Een ander groot voordeel van het gebruik van een motorlogger is, dat deze meer geschikt is voor het visschen met de fijne en nauwzame netten, waarvan het gebruik, in verband met de kleinere gemiddelde afmeting van de haring, sinds eenige jaren hoe langer hoe meer noodig is gebleken, om een voldoende vangst te verkrijgen. Dit gebruik neemt, vooral aan boord van de motorloggers, dan ook sterk toe.

Opmerkelijk is, dat, in tegenstelling met het aantal motorloggers, het aantal stoomloggers slechts geringe toeneming vertoont. Terwijl er nl. einde 1914 43 van die schepen waren ingeschreven, bedroeg hun aantal einde 1926 nog slechts 52, nadat het inmiddels reeds was gestegen tot 66 in 1919. Dit verschijnsel heeft verschillende oorzaken: vooreerst zijn vele zeillogger-reederijen, gevestigd te Scheveningen, waar de in- en uitvaart van de haven voor stoomloggers moeilijk is en in de tweede plaats is een stoomlogger veel duurder dan een motorlogger. De aanschaffing van een nieuwen stoomlogger — tweedehands zijn die vaartuigen zelden te koop — vordert een uitgave van niet minder dan *f* 80.000, een bedrag, dat de verarmde zeillogger-reederijen niet kunnen besteden. Een goede zeillogger is tegenwoordig voor *f* 3000 à *f* 4000 te koop en de kosten voor het inbouwen van een motor bedragen *f* 12.000 à *f* 15.000, zoodat men reeds voor *f* 15.000 à *f* 19.000 een motorlogger heeft. In den

regel laten de reeders bovendien hun eigen zeilloggers tot motorloggers verbouwen, zoodat zij maar *f* 12.000 à *f* 15.000 behoeven uit te geven, om een motorlogger te verkrijgen.

Velen zijn voorts van meening, dat men voordeliger motorloggers dan stoomloggers kan exploiteeren. Ongetwijfeld vangen de stoomloggers gemiddeld meer: in het tijdvak 1919—1926 bedroeg de gemiddelde jaarvangst per stoomlogger 264.000 KG., tegen 167.000 KG. per motorlogger, zoodat hun gemiddelde netto-besomming, berekend naar de gemiddelde waarde der haring van 1926, ongeveer 1,6 maal die van een motorlogger was. Daartegenover staat, dat de exploitatiekosten van een stoomlogger gemiddeld veel hooger zijn dan die van een motorlogger. Velen meenen, dat, zelfs al levert de exploitatie van een stoomlogger gemiddeld een grootere winst op dan die van een zeillogger, die winst toch geringer is dan die van drie of vier motorloggers en zolang dit het geval is, zeggen zij, kan men voordeliger motorloggers dan stoomloggers exploiteeren; immers voor hetzelfde bedrag, dat men noodig heeft, om zich een enkelen stoomlogger aan te schaffen, kan men drie à vier motorloggers in de vaart brengen.

P. E. VAN RENESSE.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE ECONOMISCHE VOORUITGANG IN HET NIEUWE FINLAND.

De heer Paul Olberg te Berlijn schrijft ons:

De republiek Finland maakt in de laatste jaren een hoogst interessante phase van economischen en cultureelen bloei door. De jonge staat telt ongeveer 3,2 miljoen inwoners. Volgens de laatste bedrijfsstatistiek van 1920 is twee derde van de bevolking in den landbouw werkzaam; 15 pCt. in de industrie, 7 pCt. in handel en verkeer en de rest in verschillende andere bedrijven en beroepen. In den Finschen landbouw heerschte sedert meerdere jaren het systeem van de kleine pachtboeren (Torpare). Deze „Torpare" waren economisch volkomen afhankelijk van de grootgrondbezitters. Hun toestand was onverdragelijk. Reeds sedert jaren was de regeling van de agrarische verhoudingen op nieuwen rationeelen grondslag een sociale en economische noodzakelijkheid. In het jaar 1908 had de Finsche Landdag een zeer aanzienlijke verbetering in den toestand van de „Torpare" tot stand gebracht. De groote agrarische hervorming van de Republiek heeft hun de volkomen bevrijding van de grootgrondbezitters gebracht. Kenmerkend voor de agrarische politiek van de Finsche republiek is de verdeling van den grond in perceelen en de sterke bevordering van den kleinen boerenstand. Zoo zijn in het nieuwe Finland ongeveer 100.000 nieuwe landbouwbedrijven ontstaan. Tevens is de grond in cultuur zeer uitgebreid. Met ondersteuning van den staat worden kunstmeststoffen in grooten omvang aangewend. Het aantal landbouwmaatschappijen, speciaal dat der coöperaties, is aanzienlijk toegenomen. Aan de kleine boeren wordt crediet verleend, een landbouw-expert staat hun steeds ten dienste en de afzet van hun producten evenals de inkoop van bedrijfsmiddelen geschiedt op rationeële basis. Ten gevolge van al deze stelselmatige en solidaire maatregelen van den staat, de gemeente en de vrije corporaties is de landbouwproductie zeer aanzienlijk gestegen. Of daarbij de verdeling van den grond op zichzelf, als zelfstandige factor, een rol gespeeld heeft, laat zich nog niet met zekerheid zeggen. Daarover loopen de meeningen in Finland uiteen. De tijd is nog te kort, dan dat men zich over den invloed van de grondverdeling op de productie een definitief oordeel vormen kan. Evenwel staat vast, dat Finland tegenwoordig niet meer in dezelfde mate als vóór den oorlog op invoer van rogge aangewezen is. Bekende economen hebben den schrijver verzekerd, dat Finland binnen enkele

jaren zijn behoefte aan rogge door eigen productie dekken kan. Het tweede, wezenlijke bestanddeel van de Finsche Staatshuishouding na den landbouw, is de boschbouw. De staat draagt zorg, dat deze bedrijfstak op rationeele basis gedreven wordt. Ongeveer 39 pCt. van de bosschen behoort (naar de officieele Finsche statistiek van 1923) aan den staat. De staatsboschdienst omvat 6.907.000 hectaren of 34 pCt. van den totalen boschbouw van het land. Uit onderstaande getallen, die aan de „Mercators” van Juli 1927 ontleend zijn, krijgt men een begrip van de resultaten en de beteekenis van den staatsboschdienst van Finland:

Jaar	In 1000 Fn. Kr.		Winst
	Inkomsten	Uitgaven	
1910	97.397	33.444	63.953
1920	130.626	64.047	66.579
1925	231.655	138.374	93.281
1926	252.992	116.237	136.755

Zooals uit deze tabellen blijkt, neemt het overschot in de laatste jaren voortdurend toe. In 1925 bedroeg het 25 pCt. van de totale directe belastingen van het land; over 1926 zal de zuivere winst ongeveer 35 pCt. van de directe belastingen uitmaken.

Een aanzienlijken bloei heeft de Finsche industrie in de na-oorlogsjaren te vermelden, hetgeen de navolgende tabellen illustreeren („Mercator” December 1926 „Vår industri i Statistisk belysning”):

	Aantal arbeiders		Productiewaarde in mill. Fn. Kr.	
	1924	1925	1924	1925
Metaalindustrie	22.260	22.545	1.044,8	1.123,8
Steen- en glasindustrie	9.313	9.288	321,3	337,4
Chemische industrie	2.077	2.049	126,1	136,4
Teer-, olie- en gummi-industrie	1.174	1.338	171,8	200,8
Leer- en haarindustrie	5.104	5.262	415,6	464,8
Textielindustrie	19.152	18.722	935,9	978,9
Papierindustrie	15.990	15.884	1.638,1	1.899,3
Houtbewerking	46.824	47.877	2.354,3	2.546,3
Voedings- en genotmiddelenindustrie	9.917	10.188	1.870	1.941,4
Licht- en stroomlevering	2.735	2.879	290,0	293,3
Graphische industrie	4.591	4.673	165,2	189,3
Diverse bedrijven	292	300	11,2	15,5

Zooals uit deze tabel blijkt, spelen de houtbewerking- en de papierindustrieën, die hoofdzakelijk op den export ingesteld zijn, een zeer belangrijke rol. De waarde van beide industrietakken bedroeg in het jaar 1925 43,9 pCt. van de totale industrie tegen 42 pCt. in het jaar 1924 en 39,3 pCt. in het jaar 1913.

Voor de jongste ontwikkeling van de Finsche industrie is de aanzienlijke toename van de mechanische drijfkracht en de algemeene vooruitgang van de techniek zeer karakteristiek. De onderstaande getallen geven een beeld van dit proces, berekend in paardenkracht:

	1922	1923	1924	1925
Waterturbines	191.352	195.750	197.950	199.171
Stoommachines	208.718	218.685	243.691	242.691
Gas- en oliemotoren	14.569	13.834	14.431	13.104
Totaal	414.639	428.469	455.875	454.449

De aanwending van waterkracht neemt voortdurend toe, terwijl in het gebruik van stoomkracht in het jaar 1925 een geringe teruggang ingetreden is. Dit is toe te schrijven aan de toename van de elektrische drijfkracht, welke een steeds grootere rol in het economische leven van Finland inneemt, zooals uit de volgende cijfers te zien is:

Jaar	Electr. Motoren		Andere soorten drijfkracht		Totaal
	In P.K.	pCt.	In P.K.	pCt.	
1920	135.246	45,6	161.171	54,4	296.417
1921	157.690	50,8	152.898	49,2	310.588
1922	204.508	57,7	149.983	42,3	354.491
1923	232.093	59,5	157.987	40,5	390.080
1924	256.567	62,7	152.638	37,3	409.205
1925	275.126	64,7	149.922	35,3	425.048

Terwijl het gebruik van elektrische motoren enorm is toegenomen, is dat van andere motoren verminderd.

De hier weergegeven tendens van den industrielen bloei duurde in de jaren 1926 en 1927 nog voort. Op te merken valt, dat men zoowel in de wetenschap als in de practijk overtuigd is, dat na deze zeer gunstige ontwikkelingsphase geen crisis van economische beteekenis te vreezen is, daar het hier gaat om een gezonden en stabielen vooruitgang, die nieuwe waarden vastlegt.

Interessant voor de na-oorlogsche ontwikkeling van de Finsche industrie is het hervormingsproces, zooals dit uit de onderstaande tabel te zien is (in pCt.):

Bezitters	Ondernemingen				Productiewaarde			
	1913	1923	1924	1925	1913	1923	1924	1925
Particulieren	43,4	27,2	26,4	26,7	14,5	8,5	7,2	7,0
Naaml. en andere Venootschappen	50,4	63,8	63,8	63,2	81,0	84,8	84,9	85,0
Coöperaties	4,1	4,9	5,4	5,7	0,8	2,2	2,9	3,1
Gemeenten	1,4	2,5	2,4	2,3	1,2	1,3	1,5	1,4
Staat	0,7	1,6	2,0	2,1	2,5	3,2	3,5	3,5

Sedert den wereldoorlog is het aandeel van het particuliere kapitaal in de industrie sterk verminderd. Beslissend voor de industrie is het aandeelenkapitaal, dat in beteekenis toeneemt. Zooals bekend, zijn in Finland de N.V.'s zeer algemeen, daar hun eenvoudige structuur ook voor zeer kleine kapitaalbedragen geschikt is. Toch zijn bij een aanzienlijk deel van de vennootschappen de aandelen in handen van weinig personen.

Een buitengewoon belangrijke rol in het economisch leven van Finland speelt de coöperatie-beweging. Aan het eind van 1926 telden de coöperaties 600.000 leden. Totaal, dat wil zeggen de familieleden meegerekend, omvat deze beweging $\frac{2}{3}$ van de bevolking der Republiek. Onderstaand overzicht geeft eenige summier getallen over de plaatselijke coöperaties in het jaar 1926:

	Aantal	Leden-aantal	Afzet in mill. Fn. Kr.
Verbruiks-coöperaties	564	402.000	2.559
Zuivel-coöperaties	602	61.000	756
Crediet-coöperaties	1.344	108.000	443 (tegoed)
Verkoops-coöperaties voor vee	10	6.000	110
Verkoops-coöperaties voor eieren	129	7.000	13
Verkoops-coöperaties voor boschbouw	8	3.000	53

Bovendien zijn nog te vermelden: 550 machinecoöperaties, 242 telefoon-coöperaties, 235 electriciteits-bedrijven, molens en zagerijen op coöperatievondsgrondslag, 218 turfstrooisel-coöperaties en 140 bouwcoöperaties. Tamelijk verbreid zijn de centrale organisaties der coöperaties. In het jaar 1926 oefenden 12 van zulke organen hun werkzaamheid uit.

Bijzondere vermelding verdient de voortreffelijke verbruikscoöperatie (Elanto) in Helsingfors. Haar groote bakkerij, die naar de nieuwste eischen van de moderne techniek en hygiëne gebouwd is, haar zuivel-fabriek, haar warenhuizen en haar eetlokalen maken een schitterenden indruk. Helsingfors is tegenwoordig de goedkoopste stad van Finland. Dat is voor een groot deel toe te schrijven aan de rationeele verzorging van de bevolking met gebruiksartikelen door „Elanto”. De coöperatie-beweging van Finland heeft uitstekende politici voortgebracht. Onder anderen was de tegenwoordige minister-president, Tanner, directeur-generaal van de „Elanto”, de nieuwe Finsche gezant in Duitschland, Wuolijoki, was directeur van deze coöperatie.

Hoogst interessant is de ontwikkeling van den buitenlandschen handel van Finland in de laatste vijf jaren. Men kan hier bijna van een revolutie in de handelspolitiek spreken, in het bijzonder met betrekking tot Rusland. Voor den oorlog bedroeg de import uit Rusland ongeveer 38 pCt. van den totaal-import en evenzo stond het met den export. In de jaren

1923 en 1924 bereikte de import nog geen 5 pCt., in het jaar 1925 slechts 1,35 pCt. Zooals boven reeds gezegd werd, dekt Finland tegenwoordig een groot deel van zijn behoefte aan rogge, die het voor den oorlog uit Rusland importeerde, door eigen productie. Voor het overige wordt Rusland, wat den graaninvoer betreft, hoofdzakelijk door de V.S. van Amerika vervangen. Wat den uitvoer betreft, kon Finland zonder bijzondere moeilijkheden nieuwe afzetmarkten in de Europeesche landen vinden. Het procentueele aandeel van de verschillende landen in Finland's handel, evenals de veranderingen, die de handel na den oorlog ondergaan heeft, blijkt (volgens de officieele Finsche statistiek) uit de navolgende tabel:

Import.		
Landen:	1921—1925	1911—1915
Duitschland	32,41	29,65
Engeland	18,96	9,69
Vereenigde Staten v. Amerika	14,50	—
Zweden	6,39	11,74
Denemarken	5,91	4,54
Nederland	5,22	1,54
België	2,49	1,16
Rusland	2,37	39,46
Frankrijk	2,12	1,10
Noorwegen	0,79	0,17
Spanje	0,26	0,38
Overige Europeesche landen	4,57	0,55
Overige niet-Europeesche landen	4,01	0,42

Export.		
Landen:	1921—1925	1911—1915
Engeland	38,05	21,78
Duitschland	9,79	10,40
Nederland	8,74	3,53
Frankrijk	7,73	6,68
Vereenigde Staten v. Amerika	6,61	0,03
België	6,58	3,59
Zweden	6,30	8,14
Denemarken	4,26	2,66
Rusland	4,08	39,02
Noorwegen	0,55	0,31
Spanje	0,41	2,23
Overige Europeesche landen	1,66	0,18
Overige niet-Europeesche landen	5,24	1,45

Zooals reeds medegedeeld is en zooals uit deze tabellen blijkt, is Finland tegenwoordig niet meer op de Russische markt aangewezen. Daarin zien de toonaangevende Finsche kringen een belangrijke garantie voor de politieke onafhankelijkheid van de jonge republiek van Moskou's invloed. Inderdaad is ook in dit opzicht Finland's positie een veel gunstigere dan die van de andere Oost-Zeestaten. Dat Finland zijn exporthandel zoo gemakkelijk veranderen kon, is hoofdzakelijk aan het in hooge mate eenzijdige karakter van den Finschen hout- en papieruitvoer toe te schrijven, voor welken in de laatste jaren op de wereldmarkt en gunstige conjunctuur bestond. Mede in verband hiermede heeft Finland in de laatste jaren een actieve handelsbalans.

Ter illustratie van den economischen vooruitgang kan op de ontwikkeling van het verkeerswezen en de belangrijke uitbreiding van het kapitaal der particuliere banken in de laatste jaren gewezen worden. Het goederenverkeer op de spoorwegen is nl. in het jaar 1926 in vergelijking met het jaar 1913 met meer dan het dubbele gestegen. Tenslotte is de Finsche republiek van het sociale euvel der werkloosheid verschoond gebleven.

Zeer belangrijke resultaten kan de Finsche republiek op bijna alle cultuurgebieden aantoonen, speciaal op dat van het onderwijs en de hygiëne.

Met blijdschap kan men constateeren, dat tegelijkertijd met den algemeenen economischen bloei de welstand van de arbeidende klasse toegenomen is. De Finsche arbeider voedt en kleedt zich veel beter dan voor den oorlog. Dat deze opmerking, die ik herhaaldelijk maakte, waarheid bevat, is mij door onpartijdige zaakkundige personen bevestigd. Ook zijn de spaargelden van de arbeiders aanzienlijk toegenomen.

In verband met de uitstekende economische ontwikkeling van het land eenerzijds en de onrechtvaardigheid van het tegenwoordige belastingstelsel zoodmede den achterstand van het sociale verzekeringswezen anderzijds (in Finland bestaat geen ongevalverzekering), heeft de sociaal-democratische regering Tanner de begroting voor 1928 op nieuwe basis opgesteld. Het militaire budget zal verminderd worden; de graaninvoerrechten zullen verlaagd of geheel afgeschaft worden. De inkomens- en vermogensbelastingen zullen verhoogd of verdubbeld worden. Daarentegen zal er een fonds voor invaliditeits- en ziekteverzekering gesticht worden. Finland heeft het tientallen jaren lang zonder rogge-invoerrechten gesteld. Eerst in 1919 zijn deze weer ingevoerd. Desondanks zijn de burgerlijke partijen tegen Tanner's tariefhervorming evenals tegen andere rationeele veranderingen in de begroting. Het is daarom bijna onwaarschijnlijk, dat de meerderheid van den Finschen Rijksdag voor de begroting zal zijn, temeer daar het kabinet Tanner slechts met de stemmen van ten minste één van de burgerlijke fracties in het Parlement een meerderheid verkrijgen kan.

Zooals vanzelf spreekt, wordt de economische vooruitgang van het nieuwe Finland door meerdere factoren bepaald: de gunstige geographische ligging van het land; de voorbeeldige ijver en de hooge West-Europeesche cultuur van het volk, die het van Scandinavië overgenomen heeft; het begrip bij een groot deel van het volk voor de positieve beteekenis van organisatie en zelfstandigheid, wat in hooge mate in de coöperatiebeweging te voorschijn treedt; het enthousiasme van breede volkslagen, speciaal van het intellectueele deel, na de bevrijding van het voogdij-schap van het Russische absolutisme den langverwachten soevereinen Staat verwerkelijkt te zien en andere factoren hebben den opbouw en consolideering van het nieuwe Finland binnen een relatief korte tijdsruimte tot stand gebracht en deze factoren garanderen den verderen voorspoed van de Republiek.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

Ten gevolge van sterke dalingen in katoen en vlas, schrijft „The Economist”, toont het indexcijfer van einde November een daling van 39 punten in vergelijking met einde October; het totaal bedraagt thans 3957, het laagste cijfer, dat sinds April jl. bereikt werd. Zooals de volgende tabel aantoonde, waren ook de voornaamste voedingsmiddelen lager, maar deze verlaging werd gecompenseerd door stijgingen in delfstoffen en diversen:

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oïlen, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) . . .	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Julij 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
„ Dec. 1924	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
„ Dec. 1925	936½	679	1120	733	782½	4251	193,2
„ Nov. 1926	895½	728	867	959	735½	4185	190,2
„ Dec. „	875	736½	859	773½	731	3975	180,7
„ Jan. 1927	867½	734	873½	734½	718½	3928	178,6
„ Feb. „	897½	740½	904	742	728	4012	182,4
„ Mrt. „	880½	704	909½	725	725	3944	179,3
„ Apr. „	886	697	917½	704½	716	3921	178,2
„ Mei „	911	724	961½	673½	716	3986	181,2
„ Juni „	913½	716	1007	662½	705	4004	182,0
„ Juli „	872	707	1068	650½	704½	4002	181,9
„ Aug. „	883	731	1111	640	706	4071	185,0
„ Sept. „	860½	748½	1098½	617	713½	4038	183,5
„ Oct. „	837	731½	1088	620½	719	3996	181,6
„ Nov. „	820	732	1050	630½	724½	3957	179,9

Een scherpe daling in gerst was de oorzaak van de daling in de eerste groep, want ofschoon tarwe en

andere granen iets lager waren, werden deze dalingen gecompenseerd door stijgingen in vleesch. Bij de overige voedingsmiddelen waren thee en suiker lager, maar koffie en boter stegen met gelijke bedragen. In de groep weefstoffen waren katoen, katoenen garens en doek lager, vlas daalde sterk, maar wol en jute waren hooger. De eenige veranderingen in de groep delfstoffen waren stijgingen in de niet-ijzerhoudende metalen, terwijl rubber en talk de stijging der groep diversen veroorzaakten. De volgende tabel toont de wijzigingen in het indexcijfer van elk handelsartikel vergeleken met einde October, waarbij het cijfer 50 telkens het gemiddelde van de periode 1901—5 voorstelt:

	Index-cijfer	of +		Index-cijfer	of +		Index-cijfer	of +
Tarwe (btl.)	96 ^s	- 4 ^s	Katoen(Am.)	98 ^s	- 8 ^s	Koper	49 ^s	+ 2 ^s
(Eng.)	76 ^s	- 4	" (Egypt.)	123 ^s	- 8	Delfstoff.	630 ^s	+10
Meel	83	- 4	Garen	97	-10 ^s	Hout	93	..
Gerst	90	-16 ^s	Laken	108 ^s	- 5	(Baltisch)	..	..
Haver	72 ^s	- 1	Wol (Eng.)	146	+ 7 ^s	Hout	..	..
Aardapp.	69	- 3 ^s	" (Austr.)	109	+ 2	(Amerik.)	77 ^s	..
Rijst	111 ^s	+ 3 ^s	Zijde	66	- 4	Leder	68 ^s	+ 1
Rundvl.	55 ^s	+ 2 ^s	Vlas	140 ^s	-15	Petroleum	100	..
Schapenvl.	81	- 1 ^s	Hennep	60	+ 8	Olïen	72 ^s	+ 1
Varkensvl.	84 ^s	+ 4 ^s	Jute	101	+ 3	Olïezaden	70	- 1
Gran. en vl.	820	-17	Weefstoffen	1.050	-38	Talk	63 ^s	+ 2
Thee	163 ^s	- 7 ^s	Ruw-Ijzer	72 ^s	..	Indigo	76 ^s	..
Koffie	132	+ 3 ^s	Stalen rails	71	..	Soda	85 ^s	..
Rietsuiker	111 ^s	- 1	Ijz. staven	82 ^s	..	Rubber	17 ^s	+ 2 ^s
Bietsuiker	113 ^s	- 1	Kolen (st.)	91	..	Diversen	72 ^s	+ 5 ^s
Boter	95	+ 7	" (huisbr.)	66	..	Totaal	3.957	-39
Tabak	116 ^s	..	Lood	93	+ 5			
And. voed.			Tin	105	+ 2 ^s			
en genotm.	732	+ 5						

Deze wijzigingen hebben de stijging boven het vooroorlogscijfer van 55,8 pCt. tot 54,3 pCt. teruggebracht, zooals de volgende tabel aantoont, waarbij de indexcijfers van einde Juli 1914 op 100 zijn gesteld:

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: olïen, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	237,5
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
December 1924....	171	224	235	175	146	189,3
December 1925....	162	193	182	158	141	165,8
November 1926....	155	207	141	206	133	163,2
December "....	151	209	139	167	132	155,0
Januari 1927....	150	209	142	158	130	153,1
Februari "....	155	210	146	160	132	156,4
Maart "....	152	200	147	156	131	153,8
April "....	153	198	149	152	130	152,9
Mei "....	157	206	156	145	130	155,4
Juni "....	158	204	163	143	127	156,1
Juli "....	151	201	173	140	127	156,7
Augustus "....	152	208	180	138	128	158,1
September "....	149	213	178	133	129	157,4
October "....	144	208	176	134	130	155,8
November "....	142	208	170	136	131	154,3

De wijziging van het totaal in vergelijking met ein-

	Ver. Staten ¹⁾	Frankrijk	Italië	Duitsch-land ²⁾	Zwitserland	Zweden	Nederland ³⁾	Japan
Novemb. 1913	100	100 ^s	100	100	100 ^{s)}	100	100	100
Hoogste 1920	272	358	438	..	325	367	392	214
	(Mei)	591	679	..	(Jan.)	366	297	322
Decemb. 1923	151	458	577	..	183	160	154	211
Decemb. 1924	157	507	640	137 ³⁾	171	168	160	214
Decemb. 1925	156	632	715	142 ³⁾	156	156	155	194
Septemb. 1926	150	788	683	135	146	146	140	175
October "	150	753	655	136	145	148	143	174
November "	148	684	641	137	147	148	147	171
December "	147	627	619	137	148	150	147	170
Januari 1927	147	623	603	136	146	146	145	170
Februari "	146	632	601	136	145	146	146	171
Maart "	145	642	593	135	147	145	144	171
April "	144	637	565	135	146	143	143	170
Mei "	144	629	536	137	147	145	145	171
Juni "	144	623	509	138	147	146	149	173
Juli "	145	621	491	138	147	146	151	170
Augustus "	147	619	485	138	147	146	149	167
Septemb. "	..	601	484	140	148	148	150	..

1) Bureau of Labour. 2) Stat. Reichsamt, nieuwe methode. 3) Jaar-gemiddelde. 4) Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53. 5) Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. 6) Midden 1914.

de vorig jaar is per saldo gering, doch terwijl weefstoffen belangrijk stegen, vond een even belangrijke daling in delfstoffen plaats, terwijl de voornaamste voedingsmiddelen eveneens daalden.

Voorts geven wij nog een overzicht van het prijsverloop in een aantal belangrijke landen.

De onderstaande, aan het bericht van het Centraal Bureau voor de Statistiek ontleende opmerkingen hebben betrekking op de Nederlandsche indexcijfers over de maand October 1927 met basis 1913.

In vergelijking met de maand September onderging het algemeene indexcijfer geen wijziging, doch dat der voedingsmiddelen steeg in October met 2 punten.

Tegenover een prijsstijging van 15 artikelen met in totaal 124 punten staat een prijsdaling van 20 artikelen met in totaal 110 punten. Met 10 of meer punten stegen de artikelen: hooi en koffie (elk met 10 punten), aardappelen (12), eieren (20) en melk (36). Een daling van 10 of meer punten had plaats bij de artikelen rijst en peper (elk met 10 punten).

BOEKAANKONDIGING.

Mr. Dr. H. J. D. van Lier en Mr. F. Lichtenauer, *Het vraagstuk der havenschappen. Een bestuursprobleem.* (83 blz.). 's-Gravenhage (Nijhoff) 1927.

De heeren Van Lier en Lichtenauer, resp. secretaris en adjunct-secretaris van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam hebben een goed werk gedaan met hun studie over havenschappen. Alle lof vooral voor de voorzichtige wijze, waarop zij het probleem bespreken en tenslotte komen met hunne denkbelden over de organisatie van eventuele havenschappen, in het bijzonder van een te vormen havenschap voor het Rotterdamsche gebied. Deze voorzichtigheid is wel noodig tegenover allerlei persoonlijke en bestuurlijke gevoeligheden; immers vooral aan de gemeentelijke autonomie mag zelfs niet worden geraakt. En toch zal zij op den duur een veer moeten laten, zoo de bij allerlei sociale en economische streekbelangen betrokken gemeenten niet vrijwillig zulke streekbelangengemeenschappen vormen.

In hun inleiding bespreken de auteurs „nieuwe vormen van specialisatie in het bestuursstelsel”, om daarmee te komen tot „de nieuwe eenheden voor bepaalde doeleinden”, waartoe dan eventueel te vormen havenschappen zouden behooren. In een volgend hoofdstuk worden de „bezwaren tegen den vorm van bestuur van onze groote havens” behandeld. In het derde hoofdstuk passeeren, meer of minder uitvoerig, verschillende bestaande vormen van havenbeheer de revue, nl.: in Groot-Brittannië, Duitschland, Dantzig, Italië, Spanje, Roemenië, Griekenland, Frankrijk. Schr. zien af — terwille van de beperking — van bespreking van buiten-Europeesche landen: Amerika, Britsch-Indië, Ned.-Indië, enz.

„De wenschelijkheid van instelling van havenschappen” wordt dan overwogen in het vierde hoofdstuk, waarbij schr. tot de volgende slotsom komen:

„Als laatste keus blijft ons dus over: handhaving in hoofdzaak van den tegenwoordigen toestand of vorming van een publiekrechtelijk „havenschap”, een zelfstandig lichaam voor beheer en exploitatie van het geheele havengebied. Er zal weinig verschil van gevoelen over bestaan, dat de weergegeven bezwaren tegen den bestaanden bestuursvorm inderdaad ernstig zijn, al is er ruimte voor afwijkende meningen over de beteekenis van elk hunner op zichzelf. Bijkans niemand zal ook ontkennen, dat de genoemde bezwaren zullen worden ondervangen door de inrichting van een havenschap. De „strijd tusschen kinderen van één gezin” zal ophouden, de vorming van bijhavens zal onmogelijk zijn, de harmonische uitbouw van het bedrijfsleven zal in alle opzichten worden vergemakkelijkt door de nieuwe bestuurseenheid, een goede gelegenheid zal zich voordoen om de regionale beteekenis van de havens in de samenstelling van het

bestuur te doen uitkomen en daarbij tevens rekening te houden met vereischte deskundigheid op het gebied van het havenwezen."

„Voor een zoodanige instelling zijn de noodige aanknopingspunten te vinden in het Nederlandsche staatsrecht. In de waterschappen vindt zij haar prototype. In het bijzonder leggen wij er den nadruk op, dat het bed als het ware voor de nieuwe lichamen gespreid is door de opneming in de Nederlandsche Grondwet, bij gelegenheid van de laatste herziening daarvan, van het volgende, geheel nieuwe art. 194: „De wet kan aan andere dan in de Grondwet genoemde lichamen verordenende bevoegdheid geven." De stichting van nieuwe bestuurslichamen is hier dus zeer beslist mogelijk gemaakt."

Zeer belangwekkend is nu het hoofdstuk over de „Organisatie van eventueele havenschappen", waarin Schrijvers den omvang, de bevoegdheden en de taak van de nieuwe lichamen bespreken, nagaan welke havenwerken en andere werken in ieder geval aan het havenschap zullen moeten komen, welke gevallen zij te dien aanzien als twijfelachtig beschouwen, en eindelijk de diensten, welke zeker niet aan het havenschap zouden moeten worden ondergeschikt gemaakt.

Vervolgens komen Schr. aan het „Havenbestuur" en hier schijnt misschien wel wat sterk het Rotterdamse standpunt te overwegen. Zij stellen nl. in hun schema „het geheele aantal bestuursleden, om dat niet te groot te maken op 41" en zij willen dan benoemd zien door:

Rotterdam Gemeenter. 18 ¹⁾)	Schiedam Gemeenter. 1)
Rotterdam K. v. K. en F. 6 ²⁾)	Vlaardingen „ 1)
Rijk, op voordr. v. d. K. v. K. en F.)	Vlaard. K. v. K. e. F. . 1)
te Groningen . . . . 1)	Maassluis Gemeenter. 1)
te Hengelo . . . . . 1)	Dordrecht „ 2)
te Maastricht . . . . 1)	Dordrecht K. v. K. e. F. 1)
v. d. Ned. Spoorw. . 1)	Andere gem. samen . . 1)
v. d. landelijke arbeiders-organis. . 1)	Provincie, op voordr. v. d. waterschappen 1)
verder nog . . . . . 2)	verder nog . . . . . 1)

Uit dit havenbestuur zal dan een dagelijksch bestuur moeten worden aangewezen.

1) ten hoogste 12 raadsleden; verder 3 op voordracht van de plaatselijke arbeidersorganisaties.

2) 1 kleinbedrijf; 3 uit reeders, cargadoors, expediteurs; 1 industrieel; 1 koopman.

Wanneer men denkt aan de bijzondere visscherijbelangen in Vlaardingen, de industriebelangen van Schiedam, Vlaardingen, Dordrecht, Zwijndrecht, e.a. dan is misschien het verschil wat groot; hoewel, gezien de bestaande verhoudingen, Rotterdam toch het overwicht zal moeten behouden. Het is intusschen te voorzien, dat de 7 Rijks-leden in de meeste gevallen wel niet zullen te vinden zijn voor een achterstellen van de algemeene havenbelangen en dus de landsbelangen bij verschillende lokale belangen in de havenstreek.

Wij zijn nog wel zoo ver niet, maar waar schrijvers zelf herhaaldelijk spreken over „de havengebieden van Rotterdam en Dordrecht", lijkt me de erkenning van de beteekenis van het nu nog zelfstandige havengebied van Dordrecht wel gewenscht. Niet alleen om de willigheid tot aansluiting van die zijde te vergrooten, maar ook omdat het Dordtsche gebied tot nu toe een afzonderlijke, vrijwel alleen industriele, functie vervult, en deze m.i. voorloopig wel zal moeten blijven vervullen. Maar verder ook omdat op den duur de noodzakelijkheid kan blijken van verschuiving van de groote havens voor den overslag van massale goederen stroomopwaarts, in de richting van Dordrecht, om voor de Nederl. Rijnvaart de concurrentie met het buitenland te kunnen vergemakkelijken; dan zal samenwerking in alle opzichten gewenscht zijn.

Wat het gebied betreft gaat het dus om de vraag: Twee havenschappen (Nieuwe- en Oude Maas) of één havenschap? In het laatste geval — waartoe schrijvers natuurlijk komen en dat m.i. bij behoorlijke vertegenwoordiging en behartiging der verschillende belangen

als het beste mag worden beschouwd — moet het gebied ook zoo ruim mogelijk worden aangenomen. Schrijvers vinden het onverdedigbaar, dat door mij destijds (Tijdschrift voor Econ. Geogr. 1925) werd gesproken van „het heele havengebied beneden de Maasbruggen tot aan zee toe." Maar dit was dan ook voor het geval de privaatrechtelijke vorm zou worden gekozen, welke voor het meest beperkte gebied — d.i. dus het voor de zee-vaart beschikbaar zijnde deel van Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg! — de meeste kans van slagen zou kunnen hebben.

Breidt men het arbeidsveld uit over het geheele zee- en binnenhavengebied, zooveel te beter. Men houde echter in het oog, dat het aantal te overwinnen moeilijkheden er zeer door zal stijgen. Dat door mij destijds niet tot een verdere uitwerking van mijn denkbeelden werd overgegaan vindt mede zijn grond in de overtuiging, dat aanvankelijk slechts een minimum zou kunnen worden bereikt en dat, zoolang rationeële ontwikkeling van het havenbedrijf in het geheele havengebied nog belemmerd wordt door het direct belang, dat de gemeenten hebben bij de vestigingsplaats der bedrijven en de woonplaatsen der daarin werkzamen, een definitieve oplossing van het geheele vraagstuk niet te verwachten is.

In ieder geval is het geschrift van de heeren Van Lier en Lichtenauer zeer geschikt om de openbare meening meer vertrouwd te maken met de gedachte van een groepeerings van bepaalde economische belangen — in dit geval havenbelangen —, zondér dat daarbij andere economische en sociale belangen in het gedrang komen. Moge het door velen gelezen worden, opdat men begripe, dat voor vele zaken wellicht een bevredigender oplossing zal kunnen worden gevonden, dan annexatie van omringende gemeenten ooit zal kunnen geven.

W. E. B.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — Haarlem, September 1927.
Tj. Greidanus, „Koopkracht" en „Credietinflatie";
J. van der Poel, Over accijnzen. II.

The Economic Journal. — Londen, September 1927.

Prof. A. C. Pigou, Wage policy and unemployment;
R. M. Campbell, Family allowances in New Zealand;
J. A. Bowie, Wage adjustment in the coal industry;
E. W. Shanahan, The distribution of population between urban and rural areas; J. A. Venn, Crop-forecasting in England; Prof. H. S. Foxwell, A history of Barclays Bank.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, September 1927.

O. Conrad, Der Ausgangspunkt der theoretischen Nationalökonomie, eine Auseinandersetzung mit Gustav Cassel; H. Schack, Zur Kritik der Preistheorie.

Idem. — Jena, Aug. 1927.

C. A. Emge, Was heiszt konservativ? E. Hantos, Die Ergebnisse der Weltwirtschaftskonferenz.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, September 1927.

E. Schams, Die Casselschen Gleichungen und die mathematische Wirtschaftstheorie; H. Wagenführ, Zur „facheigenen" und „fachfremden" Begriffsbildung in der theoretischen Volkswirtschaftslehre. Eine verfahrenkundliche Betrachtung; I. Kornfeld, Diskontopolitik und Preise; B. Bank, Zur Frage der finanzwissenschaftlich-methodologischen Berechtigung der Finanzpolitik.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Aug. 1927.

H. Schultz, Theoretical considerations relating to supply; K. Simpson, The doctrine of comparative costs; A. G. Coons, Investment activity in the period 1910—25; Ch. A. Tuttle, The entrepreneur in economic literature; D. Kennedy, Industrial relations in the pottery industry; Ch. E. Clark, Effective regulation of public utilities.

Political Science Quarterly. — New York, September 1927.

E. M. Earle, Early American policy concerning Ottoman minorities; P. H. Douglas, The American occupation of Haiti II; E. E. Cummins, Political and social philosophy of the Carpenters' Union; L. Gershoy, Barère, champion of nationalism in the French Revolution.

Revue d'Économie Politique. — Parijs, Juli—Aug. 1927.

J. Escarra, Droits et intérêts étrangers en Chine; M. Porte, Les assurances sociales devant le Sénat; G. H. Bousquet, Observations sur l'intérêt du capital.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Juli 1927.

Dr. Fr. v. Gottl-Ottlilienfeld, „Volkseinkommen“ und „Volkvermögen“. Kritik in methodologischer Absicht; Dr. B. Ohlin, Ist eine Modernisierung der Aussenhandelstheorie erforderlich? Prof. Dr. C. E. McGuire, Are interests of peace and the interest of economic concentration reconcilable? Dr. J. Hashagen, Zur Deutung des Imperialismus; Prof. Dr. G. Raphaël, Die französische Währung seit Kriegsende; Dr. R. Michels, Prolegomena zum weltpolitischen Bevölkerungsproblem. Italien und Frankreich.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 September 1927.

Joh. J. Hanrath, De Rotterdamsche huidenhandel; Prof. Dr. H. Blink, Chicago en Duluth als economisch-geographische steden; Dr. S. Gargas, De Poolse emigratie na den wereldoorlog; Fred. Oudschans

Dentz, Eenige beschouwingen over Suriname III. (Slot).

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Mei 1927.

Dr. Ir. P. Tesch, De glaciale kneding; P. E. van Bommel, De ontwikkeling van de industrie in den Achterhoek; J. van Roon, Geografische lengten in Nederlandsch-Indië; Dr. K. Oestreich, Robert Sieger; Dr. G. Stahel, De expeditie naar het Wilhelmina-gebergte (Suriname) in 1926, VI.

I d e m. — Leiden, Juli 1927.

C. G. G. J. van Steenis, De donken-flora, relictien van een jong-pleistocene flora in de Lekstreek; R. Schuiling, Wieringen, vroeger en nu; P. Eibergen, Een merkwaardig polderland (op Java); Dr. A. A. Beekman, Een waarschuwing.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, April 1927.

Dr. J. H. Boeke, Het zakelijke en het persoonlijke element in de koloniale welvaarts-politiek; Z. van Doorn, Is de organisatie van een Gouvernements djati-bedrijf, in den zin der a.s. Bedrijvenwet, noodig of wenschelijk? Dr. B. J. Haga, De uitvoering der Bestuurshervormingswet in de Buitengewesten, en in het bijzonder voor Sumatra; M. P. Pattist, Civiel luchtverkeer in Ned. Indië; A. J. Koens, Landbouwpædagogiek; J. E. Stokvis, Naar de afschaffing; Ir. W. F. Staargaard, Technisch-onderwijs-ontwikkeling in Nederlandsch-Indië.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1927						
		1913	1925	1926	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland ¹⁾	24,337	20,590	10,693	23,981	20,541	22,201	20,107	20,261	20,538	21,442
	Ver. Staten	43,088	44,209	50,144	60,096	37,925	39,416	39,811	35,076	44,864	49,372
	Frankrijk ²⁾	3,338	3,921	4,285	4,724	4,362	4,289	4,236	4,193	4,299	4,222
	Duitschland ³⁾	15,843	11,052	12,114	14,046	11,794	12,297	11,820	12,635	12,997	12,711
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	530	208	683	691	732	662	656	606	601
	Ver. Staten	2,601	3,082	3,308	3,539	3,477	3,445	3,139	2,999	2,995	2,819
	Frankrijk ⁴⁾	434	708	783	801	774	794	747	769	773	761
	België	207	212	283	314	310	319	302	320	317	309
	Duitschland ⁵⁾	1,397	848	804	1,086	1,052	1,130	1,068	1,109	1,116	1,105
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	54,931	97,223	93,105	102,753	88,937	84,044	88,712	83,680	81,308	93,374
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	348,540	367,788	371,807	362,903	345,530	355,075	322,239	371,895	340,001 ⁹⁾
	Frankrijk 1000 Frs. ⁷⁾	701,778	3674,614	4959,560	4414,149	4297,956	4989,497	4557,813	4068,183	3771,146	3571,508
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	2183,373	2155,945	2161,638	1920,325	1829,402	1905,297	1477,136	1238,900	1139,523
	D'land 1000 M. ⁹⁾	897,474	1030,171	333,527	1085,014	1096,326	1173,269	1197,270	1278,115	1160,798	1174,977
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	43,771	64,448	54,324	62,114	52,610	63,276	55,98	56,121	59,410	60,488
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	401,560	392,617	398,142	404,843	382,366	348,546	333,350	367,599	426,001 ⁹⁾
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	573,351	3812,911	4961,221	4693,891	4254,839	4280,826	4417,129	4499,160	4287,185	4545,308
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	1522,855	1555,883	1410,861	1336,300	1286,411	1422,139	1043,846	1091,207	1168,389
	D'land 1000 M. ⁹⁾	841,436	733,190	817,757	834,851	788,851	835,128	748,204	847,006	868,562	932,919
Inklaringen (1000 tons)	Engeland (geladen) ⁹⁾	4,089	4,626	5,348	4,814	4,769	5,330	5,224	5,310	5,757	5,201
	(gel. en ballast)	4,440	5,782	6,410	5,054	6,014	6,416	7,022	7,008	7,443	
	Frankrijk (geladen)	2,876	3,667	3,677	3,946	4,250	4,470	4,306	4,394	4,171	4,140
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,440	1,485	1,737	1,706	1,706	1,706	1,522	1,522	1,522
Aantal werklouzen in 1000	Engeland ¹¹⁾				1,188	1,133	1,059	1,069	1,114	1,130	1,126
	Italië ¹²⁾				228	215	216	215	263	292	306
	Duitschland ¹³⁾				421	327	262	240	211	181	179
Indexcijfers van aandelenkoersen	Ver. Staten ¹⁴⁾				160,2	164,1	169,2	169,2	175,5	184,7	195,3
	Engel. ¹⁵⁾ (1913=100)				192	194	200	203	201	201	205
	Zweden ¹⁶⁾ (nom. waarde=100)				145	150	153	153	157	166	171
	Zwitserland ¹⁷⁾ (id.)				197,9	198,1	199,5	189,9	193,2	197,6	210,9
	Nederland ¹⁸⁾ (1912-25=100)				105	104	103	102	102	103	107

¹⁾ Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. ²⁾ Incl. bruik. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl., sedert Jan. 1927 excl. het Saargebied. ³⁾ Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁶⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel v n Groot-Brittannië en Noord Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ⁷⁾ Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. ⁸⁾ Sedert Januari

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. ⁹⁾ Vanaf Januari 1922 in goudmarken. ¹⁰⁾ Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. ¹¹⁾ Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen vrijstaat. ¹²⁾ Geheel werkloos. ¹³⁾ Leden van vakverenigingen; g. heel werkloos. Sedert Jan. 1927 mijnwerkers inbegrepen. ¹⁴⁾ Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in §. ¹⁵⁾ London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. ¹⁶⁾ Officieel: Industriële en Scheepvaart-aand. ¹⁷⁾ Nationale Bank: 32 industriële aandelen. ¹⁸⁾ Officieel: 49 gewone aandelen. ¹⁹⁾ Voorl. cijfer.

EMISSIES IN NOVEMBER 1927.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen.. f	11.717.750,—	zijnde:
<i>Nederland</i>		
Gemeente Rotterdam		
f 10.000.000 4½ % obl.		
à 97¼ %	f 9.725.000	
<i>Duitschland</i>		
Stad Kleef R.M. 1.000.000		
7 % cert. van obl. à 95½ % f	571.500	
Stad Münster R.M.		
2.500 000 7 % cert. van obl. à 94½ %	f 1.421.250	
Bank- en Credietinstellingen..... "	985.000,—	zijnde:
<i>Nederland</i>		
<i>Obligatiën</i>		
Industriele Disconto-		
Maatsch. f 1.000.000		
6 % obl. à 98½ %	f 985.000	
Industriele Ondernemingen	" 21.454.150,—	zijnde:
<i>Nederland</i>		
<i>Aandeelen</i>		
Van Berkel's Patent		
f 2.560.000 aand. à 150 % f	3.840.000	
N.V. Margarine Unie		
f 6.000.000 cert. van 7 %		
cum. pref. aand. à 100 % f	6.000.000	
Idem f 600.000 cert. van		
aand. à 110 %	660.000	
N.V. Gem. Bezit van Aan-		
deelen Philips' Gloei-		
lampenfabr. f 1.407.000		
6 % cum. pref. winstd.		
aand. à 120 %	1.688.400	
Idem f 3.541.000 aand.		
à 200 %	7.082.000	
N.V. Staalwerken de		
Maas f 700.000 aand.		
à 100 %	700.000	
	f 19.970.400	
<i>Engeland</i>		
<i>Aandeelen</i>		
Branston Artificial Silk		
Co. £ 100 000 cert. van		
aand. à 78¾ % 1)	f 945.000	
<i>Vereenigde Staten</i>		
<i>Aandeelen</i>		
Bayuk Cig. Inc. \$ 200.000		
7 % cum. pref. winstd.		
aand. à 107¼ %	f 538.750	
Electr., Gas-, Tel.,- en Wa-		
terl. Maatschappijen	" 1.225.000,—	zijnde:
<i>Vereenigde Staten</i>		
<i>Obligatiën</i>		
Cities Service Power &		
Light Co., \$ 500.000		
5½ % obl. à 98 % .. f	1.225.000	
Diversen	" 297.000,—	zijnde:
<i>Nederland</i>		
<i>Obligatiën</i>		
R.K. Alg. Verzekering-		
Mij. „Delfa” f 300.000		
6 % obl. à 99 %	f 297.000	
Totaal.... f	35.678.900,—	
1) Introductie ter beurze; 1ste koers van afgifte.		
Totaal der emissies in Januari.... f	35.079.000,—	
Februari ..	48.089.825,—	
Maart	44.212.687,50	
April	30.640.692,50	
Mei	73.681.545,—	
Juni	65.618.045,—	
Juli	45.078.750,—	
Augustus ..	46.297.500,—	
September..	48.867.825,—	
October ..	70.318.242,50	
November..	35.678.900,—	
Algemeen Totaal..... f	543.563.012,50	

Bovendien:

f 2.280.000,— 3/m. Schatkistpromessen a f	988,85
„ 6.950.000,— 6/m. „ „	978,13
„ 10.002.000,— 5 % Schatkistbiljetten .. „	1.005,—

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de inschrijving opgesteld op een beperkt bedrag cert. van aandelen van de International Sleeping Car Share Trust à 87¼ % en op de volgende obligatieleeningen:

	Guldens	Rente-voet	Emissie-koers
R.K. Par. Kerkbestuur van O. L. Vrouwe ten Hemelopneming te Utrecht.....	150.000	5 %	100 %
Congregatie der Zusters van Barmhartigheid (Neusser Augustinerinnen)	120.000	7½ %	100 %
E. E. Paters Lazaristen te Keulen..	120.000	7 %	99 %
R. K. Kinderziekenhuis te Ujpest..	160.000	7½ %	99 %
E. E. P. P. Redemptoristen (Poolsche Provincie).....	125.000	8 %	98 %

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1927				1926	1925	1914
	3 Dec.	28 Nov./3 Dec.	21/26 Nov.	14/19 Nov.	29 Nov./4 Dec.	30 Nov./5 Dec.	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	49/16	41½-9/16	43/16-9/16	47/16-1/2	31/8-5/16	35/16-1/2	31/8-3/16
Prolong.	43/4-5	43/4-5	41/2-5	41/2-5	31/4-3/4	31/2-4	21/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	2½-3½	2½-4¾	3-4¾	3-4½	3-5½	2-4	1¾-2
Partic. disc.	4½-5½	4½	4½	4½-5½	4½-5½	4-½	2¼-¾
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	7¾-9	5-9½	4½-7½	4½-7	6-8½	7-9	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d... 56-90 d...	6¾	6¾	8¼-9	6¾	4½	6¾	—
<i>Waren-</i>							
<i>wissel.</i>	7¼-¾	7¼-¾	7¼-¾	7¼-¾	5-½	8¾	—
<i>New York</i>							
Call money	4½-¾	4-¾	3½-¾	3½-¾	4½-5¾	5-¾	1¾-2½
Partic. disc.	3¾	3¾	3¾	3¾-¾	3¾	3¾	—

1) Call money-koers van 2 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York**)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
29 Nov. 1927	2.47 7/16	12.07 5/8	59.13 1/2	9.73 1/2	34.50 1/2	99 7/8
30 „ 1927	2.47 1/2	12.07 5/8	59.12	9.74 1/2	34.50 1/2	99 7/8
1 Dec. 1927	2.47 1/2	12.07 1/2	59.12 1/2	9.73 1/2	34.50 1/2	99 7/8
2 „ 1927	2.47 7/16	12.07 5/8	59.12	9.73 1/2	34.50 1/2	99 7/8
3 „ 1927	—	—	—	9.74	34.62 1/2	99 7/8
5 „ 1927	2.47 5/8	12.07 1/2	59.15	9.74	34.62	99 7/8
Laagste d.w. 1)	2.47 1/2	12.07	59.08	9.72	34.57	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.47 5/8	12.07 1/2	59.15	9.76	34.63	100
28 Nov. 1927	2.47 1/2	12.07 5/8	59.13	9.73 1/2	34.58 1/2	99 7/8
21 „ 1927	2.47 1/2	12.06 7/8	59.08	9.73	34.55	99 7/8
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	48.—	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
29 Nov. 1927	47.72 1/2	34.92 1/2	7.34	1.52 1/2	13.46	41.34
30 „ 1927	47.72 1/2	34.92 1/2	7.34	1.51	13.46	41.18
1 Dec. 1927	47.72 1/2	34.92 1/2	7.34	1.52 1/2	13.40	40.37 1/2
2 „ 1927	47.72 1/2	34.92 1/2	7.34	1.52 1/2	13.43	41.—
3 „ 1927	47.75	34.92 1/2	7.33 1/2	1.52 1/2	—	—
5 „ 1927	47.73 1/2	34.92 1/2	7.34	1.52 1/2	13.40	40.96
Laagste d.w. 1)	47.67 1/2	34.85	7.32 1/2	1.47 1/2	13.35	40.15
Hoogste d.w. 1)	47.77 1/2	35.—	7.37 1/2	1.55	13.50	41.50
28 Nov. 1927	47.74	34.92 1/2	7.35	1.51	13.47	41.58
21 „ 1927	47.74	34.95	7.34 1/2	1.52 1/2	13.45 1/2	41.85
Muntpariteit	48.—	35.—	7.34 1/2	1.52 1/2	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

Table with columns: Data, Stock-holm (*), Kopen-hagen (*), Oslo (*), Hel-sing-fors (1), Buenos-Aires (1), Mon-treal (1). Rows include dates from 29 Nov. 1927 to Muntpariteit.

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 November 1927 voor telegrafische uitbetaling op:

Table with columns: Gulden per, Pari, Koers, Bank-disconto. Rows include locations like Europa, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, etc.

1) Pariteit der voorm. Oostenr. Kroon. 2) Goudpeso. 3) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. **) Id. te R'dam. Ov. not. part. opg. §) 1 Belga = 5 frank.

Table titled 'KOERSEN TE NEW YORK. (Cable)' with columns: Data, Londen (\$ per £), Parijs (\$ p. 100 fr.), Berlin (\$ p. 100 Mk.), Amsterdam (\$ p. 100 gld.).

Table titled 'KOERSEN TE LONDEN' with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, 19 Nov. 1927, 26 Nov. 1927, 28 Nov. Laagste, 3 Dec. 1927 Hoogste, 3 Dec. 1927. Rows include various global locations.

Table titled 'ZILVERPRIJS' and 'GOUDPRIJS' with columns for Londen and N.York. Rows show prices for various dates from 28 Nov. 1927 to 20 Juli 1914.

Table titled 'STAND VAN 'S RIJKS KAS' with sections for Vorderingen and Verplichtingen. Rows list various financial entries and their values.

Table titled 'NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD' with columns for 26 Nov. 1927 and 3 Dec. 1927. Rows list debt-related entries.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 5 December 1927.

Activa. Binnel. Wiss. Hfdbk. f 127.580.564,41 ... op onderp. f 127.581.959,69

Passiva.

Kapitaal ..... f 20.000.000,— Reserfondo ..... f 7.027.840,39

Beschikbaar metaalsaldo ..... f 239.416.385,27 Op de basis van 1/2 metaaldekking ... f 62.069.574,30

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with 7 columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulatie, Andere opschb. schulden, Beschikk. Metaal-saldo, Dekkingsperc. Includes rows for 5 Dec '27, 28 Nov '27, etc.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Circulatie, Andere opschb. schulden, Discout., Div. reke-ningen. Includes rows for 29 Oct. 1927, 22 Oct. 1927, etc.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Table with 6 columns: Data, Goud, Zilver, Circulatie, Andere opschb. schulden, Beschikk. metaal-saldo. Includes rows for 26 Nov. 1927, 19 Nov. 1927, etc.

Table with 6 columns: Data, Disconto's, Wissel, buiten N.-Ind. betaal., Bete-ningen, Diverse reke-ningen, Dekkings-percentage. Includes rows for 26 Nov. 1927, 19 Nov. 1927, etc.

1) Sluippost activa. 2) Basis 1/2 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Circulatie, Currency Notes (Bedrag, Bankbilj., Gov. Sec.). Includes rows for 30 Nov. 1927, 23 Nov. 1927, etc.

Table with 7 columns: Data, Gov. Sec., Other Sec., Public Depos., Other Depos., Reserve, Dekkingsperc. Includes rows for 30 Nov. '27, 23 Nov. '27, etc.

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Table with 7 columns: Data, Goud, Waarvan in het buitenl., Zilver, Te goed in het buitenl., Witsels, Waarv. op het buitenl., Belee-ningen. Includes rows for 1 Dec. '27, 24 Nov. '27, etc.

Table with 7 columns: Data, Buit.gew. voorsch. a/d. Staat, Schat-kistbil-jetten, Diver-sen, Circulatie, Rekg. Courant (Parti-culieren, Staat). Includes rows for 1 Dec. '27, 24 Nov. '27, etc.

1) Waarvan beschikbaar 463 miljoen. 2) In disconto genomen wegens voorsch. v. d. Staat aan buitenl. regeeringen. 3) Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan als buit- tent, circ. banken 1)	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
30 Nov. 1927	1.857,0	73,0	282,4	2.482,8	86,3
23 " 1927	1.856,0	71,9	285,7	2.116,1	27,1
15 " 1927	1.854,5	70,1	287,1	2.167,6	42,4
7 " 1927	1.852,1	67,5	293,3	2.388,2	32,0
31 Oct. 1927	1.851,3	66,5	161,4	2.802,4	46,0
30 Nov. 1926	1.716,1	180,0	412,6	1.415,0	42,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg- Crt.	Diverse Passiva
30 Nov. 1927	92,1	512,2	4.181,3	484,6	343,2
23 " 1927	92,1	601,1	3.583,3	767,2	357,8
15 " 1927	92,1	628,9	3.787,4	643,7	356,7
7 " 1927	92,1	619,4	4 0:0,5	616,8	345,1
31 Oct. 1927	92,1	570,8	4 230,6	608,1	379,1
30 Nov. 1926	91,3	631,3	3.325,8	582,6	211,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 30. 23. 15. 7 Nov., 31 Oct. '27, 30 Nov. '26, resp. 17; 106; 188; 38; 125; 136 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1927	Goud		Zilver 1)	Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor inge- trokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
1 Dec.	707	438	42	506	41	400	2.016	18	60
24 Nov.	699	438	42	509	29	400	1.975	21	82
17 "	699	443	42	508	36	400	1.966	23	81
8 "	691	452	42	501	45	400	1.999	26	69
3 "	691	453	42	496	50	400	2.012	32	51
2 Dec.	620	428	38	473	40	400	1.769	23	183

1) Aan de schatkist geceedeerd. 2) 1926.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
16 Nov. '27	2.889,4	1.607,4	137,2	367,4	333,8
9 " '27	2.909,9	1.550,6	131,6	460,6	336,4
2 " '27	2.931,8	1.649,9	134,9	379,2	334,6
26 Oct. '27	2.956,6	1.665,3	135,8	402,4	301,1
19 " '27	2.975,5	1.673,0	136,5	417,6	282,5
12 " '27	2.971,5	1.652,9	132,4	430,2	274,4
17 Nov. '26	2.851,1	1.456,3	133,6	567 0	347,9

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
16 Nov. '27	704,8	1.706,4	2.566,0	131,6	67,7	70,8
9 " '27	530,2	1.734,7	2.423,3	131,4	69,9	73,1
2 " '27	528,4	1.717,1	2.404,3	131,4	71,1	74,4
26 Oct. '27	510,6	1.703,0	2.403,5	131,3	72,0	75,3
19 " '27	500,4	1.716,8	2.429,1	131,3	71,8	75,1
12 " '27	510,1	1.733,8	2.405,0	131,2	71,8	75,0
17 Nov. '26	308,1	1.750,3	2.301,1	124,9	70,4	73,7

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
9 Nov. '27	660	15.084	6.088	1.756	20.056	6.405
2 " '27	660	15.029	6.065	1.733	19.997	6.355
26 Oct. '27	660	15.020	6.064	1.729	19.960	6.364
12 " '27	660	15.039	6.067	1.705	20.122	6.375
5 " '27	660	15.092	6.056	1.713	20.111	6.356
10 Nov. '26	691	14.312	5.544	1.641	18.821	5.770

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 5 December 1927.

De gang van zaken op de internationale fondsenmarkten is gedurende de achter ons liggende berichtperiode niet bijzonder belangwekkend geweest. Te Berlijn zijn de controversen tusschen de leiding van de Rijksbank en de buitenlandse belanghebbenden enerzijds en de vertegenwoordigers van de openbare lichamen aan den anderen kant weliswaar tot zwijgen gekomen, doch de tegenstellingen zijn hierdoor niet overbrugd. De beurs heeft hiervan de gevolgen ondervonden en de handel is nog steeds van z66 geringen omvang gebleven, dat vrijwel alle factoren invloed uitoefenen, hetzij in opwaartsche, hetzij in neergaande richting. Een pessimistische stemming is echter overheerschend geweest; voor een deel is deze ook in de hand gewerkt door het besluit van de spoorwegautoriteiten, om alle uitbreidingen voorloopig stop te zetten en ook voor de toekomst een sterke inkrimping toe te passen. Met spanning wacht men de resultaten af van het onderzoek, dat thans in Amerika gaande is betreffende den invloed van de door Duitschland op te nemen buitenlandse leeningen.

Te Londen is de markt tamelijk vast geweest, afgescheiden van de lustelooze stemming voor aandelen in mijnbouwondernemingen. Opmerkelijk was vooral de vernieuwde belangstelling in fondsen, welke korten tijd geleden in het middelpunt der belangstelling hebben gestaan, doch die sindsdien weder geheel op den achtergrond waren geraakt. Deze gang van zaken is des te merkwaardiger geweest, omdat de „settlement” dichtbij was en de markt in beslag werd genomen door een vloed van emissies, waarvan sommige, zooals de leening ten laste van Palestina, op zeer gunstige voorwaarden werden aangeboden. Ook de leening ten laste van den Ierschen Vrijstaat werd als bijzonder aantrekkelijk beschouwd. In verband hiermede was de beleggingsafdeeling eenigszins verwaarloosd, doch de markt als geheel heeft een opgewekten indruk gemaakt.

Te New York is de gelmarkt iets minder ruim geworden, hetgeen eenige weerspiegeling op de fondsenmarkt heeft gevonden. Aan den anderen kant is geen daling, slechts een stagnatie in den handel, ingetreden. Tegen het einde der berichtswaak was de stemming overigens reeds iets beter geworden, als gevolg van den goeten indruk, welken het jaarlijksche rapport van den heer Hoover heeft gemaakt. Hoewel verschillende industrieën slechts met beperkte capaciteit werken, wordt over het algemeen de stand van zaken als gunstig beschouwd.

Te Parijs is de stemming ter beurze grootendeels geleid door den invloed van het buitenland. Op dagen, dat de markten van Londen en Amsterdam opgewekt waren, was dit voor de „arbitrage” fondsen van Parijs eveneens het geval.

Ten onzent is de stemming over het algemeen kalm gebleven. De beleggingsmarkt heeft geen enkele bijzonderheid in het licht gesteld. Inheemse soorten bleven vrijwel op één hoogte, terwijl van buitenlandse soorten de Duitse fondsen goed prijshoudend genoemd konden worden. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105½, 105¾, 105½; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100½, 100½, 100¼; 4½ pCt. Ned.-Ind. 1926: 97¼, 97¾, 97¾; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 105½, 105¾, 105, 105¼.

Van de verschillende aandelen hebben industriële fondsen de meeste aandacht getrokken. In de eerste plaats was dit het geval voor aandelen Philips. Enkele dagen heeft ter beurze het gerucht geloopt, dat namens de vennootschap een communiqué zou worden verspreid. Dit is ten slotte onjuist gebleken, doch wel is in een advertentie de aandacht gevestigd op het feit, dat de Philips fabrieken thans 11.000 arbeiders in dienst hebben tegen 10.000 een maand geleden. De beurs heeft het bekend worden van dezen snellen groei beantwoord met een aanmerkelijke stijging van de koersen, welke echter niet ten volle gehandhaafd kon worden. Van kunstzijde-ondernemingen waren aandelen Hollandsche Kunstzijde Industrie en Enka nogal sterk gevraagd, om later iets te reageeren. Hetzelfde was het geval met aandelen Jurgens; na de publicatie van de verwisselingsmogelijkheid in aandelen Margarine Unie trad voor eerstgenoemde aandelen een lichte daling in. Centrale Suiker Mij.: 114¼, 115, 117, 115½; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 136¾, 144, 139¼, 141¾; Jurgens: 242¼, 244¾, 254¾, 257, 251¼; Maekubee: 117, 118½, 115¾, 115¾; Ned. Kunstzijdefabriek: 370½, 376½, 371½; Philips Gloeilampenfabriek: 478¾, 500½, 495¼; Zweedsche Lucifer Mij.: 356½, 358, 355½.

Opmerkelijk is ook het koersverloop voor tabaks aandelen geweest. Aanvankelijk hebben deze fondsen vrijwel dezelfde richting ingeslagen als aandelen in rubberondernemingen, doch later is een zelfstandige houding ontstaan.

Vooral was dit het geval na het circuleeren van geruchten, volgens welke de tabak van den oogst 1927 van veel betere kwaliteit zou zijn dan die van zijn voorganger, zoodat ook betere prijzen worden verwacht. In het bijzonder gold dit voor aandeelen Senembah en Deli Batavia. Arendsburg: 688, 664 (ex div.), 663, 665; Besoeki Tabak Mij.: 536; Deli Batavia: 544½, 565½, 557½, 559, 568; Deli Mij.: 459½, 458, 462, 464½; Ngoepit: 442, 436, 441, 431; Oostkust: 254, 251½, 254½; Senembah: 488, 493½, 496½.

De rubbermarkt was vrij onbelangrijk. Hoewel het vooruitzicht bestond, dat de voorraden te Londen in de achter ons liggende berichtsperiode opnieuw zouden verminderen — een vooruitzicht, hetwelk inderdaad bewaarheid werd — heeft men ter beurze toch meer aandacht besteed aan het verloop van den rubberprijzen. Daar deze vrijwel stabiel is gebleven, heeft men klaarblijkelijk geen aanleiding gevonden tot ingrijpen over te gaan. Amsterdam Rubber: 323½, 321½, 322½; Deli Batavia Rubber: 254, 255, 252½, 253½; Hessa Rubber: 441½, 443, 439, 426 (ex div.); Java Caoutchouc: 217, 214½, 215; Kali Telepak: 344½, 338, 339½, 338; Kendeng Lemboe: 427½, 422½, 425, 424½; Majanglanden: 350, 355, 351, 358, 360; Nel.-Ind. Rubber & Koffie: 330, 332, 328, 332; Oost Java Rubber: 390, 372, 351, 332; R'dam Tapanoei: 173½, 168½, 173; Serbadjadi: 330, 326, 327; Sumatra Caoutchouc: 281, 270½, 277½; Sumatra Rubber: 304, 296½, 304½, 300; Vereenigde Ind. Cultuur Ond.: 209, 206, 208½; Wai Sumatra Rubber: 330, 336, 334½; Intercontinental Rubber: 219½, 230½, 203½.

Suikeraandeelen waren doorgaans vast, om tegen het einde van de berichtsweek in grotere getale uit de markt te worden genomen. Aanvankelijk heeft het bericht, dat de noteering ter beurze van New York voor aandeelen H.V.A. zou zijn geweigerd, eenige teleurstelling gewekt, doch later werd een andere richting ingeslagen, toen bekend werd, dat op de Curbmarkt te New York de aandeelen wel zouden worden verhandeld. Overigens hebben de berichten omtrent de suikerconferenties ertoe bijgedragen een opgewekte stemming voor de geheele afdeling in het leven te roepen. Besito Cultuur Mij.: 290; Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 179, 178, 178½; H.V.A.: 794, 802½, 815½, 813½; Java Cultuur Mij.: 420, 434½, 440; Maron Cultuur Mij.: 294, 290, 295, 294½; Moorman: 420, 425, 421; Nel.-Ind. Suiker Unie: 302½, 304, 302, 308; Poerworedjo: 126, 125, 128, 127½; Sindangloet: 487, 490, 493; Tjepper: 812, 819, 825; Watoetoelis Poppoh: 930, 900 (ex div.), 890.

De petroleummarkt heeft een eenigszins wisselend verloop gehad. Op enkele dagen heeft de hogere noteering te New York kooplust te Parijs en langs dezen weg ook op onze markt doen ontstaan voor aandeelen Koninklijke Petroleum Mij. Het gevolg is een stijging van enkele procenten geweest, welke echter spoedig weer tot het verleden heeft behoord. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 328½, 330, 327½; Gec. Holl. Petr. Mij.: 195; Kon. Ned. Petr. Mij.: 352½, 353½, 351½; Perlak Petr. 75½, 76, 75½; Peudawa: 17, 16½, 16½; Marland Oil: 35½, 35½, 34½.

Scheepvaart-aandeelen hebben zich op den achtergrond bewegen. Handel van beteekenis is hier niet op te merken geweest en ook de variaties van de koersen hebben geen groote vormen aangenomen. Holland-Amerika Lijn: 80½, 80½, 80½; Java-China-Japan Lijn: 129½, 132, 133½, 132½; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 98, 96; Ned. Scheepvaart Unie: 195, 195½, 194, 195; Nievelt Goudriaan: 130½, 129½, 130; Stoomv. Mij. Nederland: 192½, 193½, 192½.

De afdeling van mijn-aandeelen was zeer stil, ten gevolge waarvan ook hier het koerspeil nagenoeg niet is veranderd. Alg. Exploratie Mij.: 65½, 65½, 64½; Billiton 1e Rubr.: 898; Boeton Mijnb. Mij.: 140½, 135, 139½, 138½; Müller & Co.'s Mijnb. Mij.: 74½, 76½, 77; Redjang Lebong: 140, 141½, 142; Singkep Tin: 467, 469½, 472.

Bankaandeelen waren kalm, doch vast. Amsterdamsche Bank: 177, 177½, 177; Holl. Bank van Zuid-Amerika: 69½, 69½; Incasso Bank: 124; Javasche Bank: 345½, 350; Koloniale Bank: 272½, 271, 276½, 274½; Ned.-Ind. Handelsbank: 177, 176, 178½, 179; Ned. Handel Mij.: 173½, 172½, 174½, 174½; R'damsche Bankvereniging: 94½, 95, 94½; Twentsche Bank: 146, 146½.

De Amerikaanse markt heeft slechts op enkele dagen van eenige levendigheid blij gegeven. Over het algemeen was de stemming vast en werd in de „lichtere" shares wel af en toe ruime handel bereikt. American Can Cy.: 292 (ex div.), 285; Anaconda Copper: 101½, 103½, 104½; American Water Works: 615, 605; Studebaker: 59½, 60½, 58½; United States Steel Corp.: 143½, 147, 145, 146½; Atchison Topeca: 189½, 192½, 195½; Baltimore & Ohio: 118, 117½, 122½; Erie: 62½, 62½, 64; Missouri Kansas & Texas: 40½, 42, 44; St. Louis & San Fransisco: 109½, 108½, 110½; Union Pacific: 189½, 193½, 196½; Wabash Railway: 63½, 66½, 69½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

6 December 1927.

Tarwe. In het algemeene nieuws van de tarwemarkten is in de afgelopen week weinig verandering gekomen. De Europeesche markten hebben voornamelijk onder den invloed gestaan van de goede berichten van den Argentijnschen oogst. Waar aanvankelijk hier en daar de oogstbeweging wat belemmerd werd door regen, is sedert dien het weer zeer gunstig geworden en de voorloopige berichten omtrent de opbrengst geven cijfers, die er op duiden, dat de oogst waarschijnlijk nog circa 600.000 tons grooter zal zijn dan de zeer groote vorige oogst. Bovendien is de kwaliteit van de tarwe uitstekend. Vooral ook waar de wereldverschepingen wederom zeer groot waren, was het begrijpelijk dat de Europeesche koopers weinig neiging toonden veel tarwe op te nemen. Dit gold zoowel voor de Engelsche markten, als voor het Continent. Plataverscheppers waren dagelijks zeer dringend aan de markt tot lagere prijzen, ook al omdat tegenover het dringend aanbod zoo weinig vraag bestond. Bovendien is de verhooging der Platavrachten tot staan gekomen; vooral voor latere verscheeping was het aanbod van onbevrachte booten overheerschend. Tegenover deze flauwe Europeesche markten, hebben de termijnmarkten in Noord-Amerika zich goed gehouden. Niettegenstaande een kleine reactie op 5 December, staat Chicago toch nog aanmerkelijk hooger dan een week geleden, vooral voor Decemberlevering, die op 5 dezer sloot op 129 d.c. tegen 127½ d.c. een week geleden. Ook in Winnipeg liepen de prijzen aanvankelijk scherp op, doch door een later ingetreden reactie, is het verschil met een week geleden slechts 1½ d.c. December sluit namelijk op 132 d.c. tegen 130½ d.c. een week tevoren. Waaraan deze betrekkelijk vaste stemming in Noord-Amerika toe te schrijven is, is niet zeer duidelijk. Wel zijn er af en toe berichten uit Chicago gekomen over lagere ramingen van den Plataoogst, doch het is moeilijk aan te nemen, dat men er daar zelf aan zou gelooven. Veeleer komt het ons voor, dat de zeer groote export van tarwe de markten daar beïnvloed heeft, zoodat disponibele tarwe betrekkelijk niet zoo overvloedig aangeboden wordt.

Ook al zouden de importbehoefte van Europa aanzienlijk grooter zijn dan men aanvankelijk vermoed had, toch blijft er, nu de Argentijnsche oogst zich zoo gunstig laat aanzien, een aanmerkelijk surplus van tarwe over en dit drukt zwaar op de markt. Of de prijzen nog veel zullen terugloopen, is natuurlijk niet zoo zeker, waar het niveau al niet zeer hoog is. Noord- en Zuid-Amerika zijn en blijven wel bijna uitsluitend de exportlanden. De Australische oogst, ofschoon veel beter dan aanvankelijk verwacht werd, is toch aanzienlijk kleiner dan verleden jaar en de Oost-Europeesche landen, inclusief Rusland, hebben blijkbaar slechts zulke geringe hoeveelheden voor export beschikbaar, dat zij op den toekomstigen prijsloop wel bijna geen invloed zullen uitoefenen.

Rogge. De verschepingen van Noord-Amerika waren kleiner dan een week geleden, maar de vraag heeft zich ook niet sterk doen gevoelen. Mede in verband met de flauwe stemming voor tarwe, liepen ook de roggeprijzen, na een aanvankelijk scherpe stijging in Chicago terug. Op 5 December sluit December Chicago evenwel nog op 108½ d.c. tegen 104½ d.c. een week tevoren. Niettegenstaande hogere schattingen van de totale wereldoogsten van rogge, die tot resultaat geven, dat er een aanmerkelijk surplus aanwezig zou zijn, blijft toch de roggemarkt in verhouding veel vaster dan die voor tarwe.

Maïs. Een geheel ander beeld dan dat voor broodgraan, heeft de maïsmarkt getoond. De vraag van de consumptielanden is dusdanig groot gebleven, dat de wat kleinere verschepingen een zeer sterke invloed op de markt hebben uitgeoefend. Dientengevolge hebben er levendige omzetten plaats gevonden tot stijgende prijzen. De vraag voor spoedig leverbare maïs bleef vooral in Hamburg en Dene-marken zeer sterk, doch ook ten onzent was die zoodanig, dat de voorraden regelmatig afnamen en dat de prijzen voor direct leverbare maïs hooger werden dan voor iets latere levering. In Antwerpen is de prijs ook aanmerkelijk verbeterd, doch blijft daar aanzienlijk beneden den prijs in Rotterdam. De Engelsche markten kwamen wel eenigszins achteraan, doch waar ook daar de prijzen dagelijks verbeterden, is er een gezonde kooplust ontstaan, waardoor verschillende ladingen voor December en latere verscheeping door Engelsche koopers werden opgenomen. De prijzen van Argentinië werden bijna dagelijks verhoogd en de verhoogde vordering werd geregeld betaald.

De vooruitzichten voor den nieuwen Laplata-oogst blijven zeer gunstig. De uitzaai is grooter, maar men is nog te ver van den oogsttijd verwijderd, om daaruit reeds nu

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Lijnzaad Dec.
3 Dec. '27	129 7/8	91 1/4	52 1/8	11,— ¹⁾	7,60	14,55
26 Nov. '27	127 1/8	86 3/8	49 1/4	11,05 ¹⁾	7,40	14,65
3 Dec. '26	138 1/8	73 3/8	43 3/8	11,55 ¹⁾	6,— ¹⁾	15,— ¹⁾
3 Dec. '25	178 1/2	78 3/8	41 3/8	14,95	8,30	18,—
3 Dec. '24	154 7/8	117 1/2	53 7/8	14,70	10,80	22,—
20 Juli '14	82	56 3/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

1) per Febr.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	5 Dec. 1927	28 Nov. 1927	6 Dec. 1926
Tarwe (Hardwinter II) ¹⁾	13,50	13,50	15,50
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	12,75	12,60	12,40
Mais (La Plata) ²⁾	200,—	194,—	178,—
Gerst (48 lbs. malting) ²⁾	247,—	240,—	207,—
Haver (Canada 3) ¹⁾	12,75	12,60	11,70
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,40	13,35	11,95
Lijnzaad (La Plata) ³⁾	350,—	351,—	380,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Nov. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	27 Nov. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	52.718	2.062.067	1.560.217	—	43.124	13.842	2.105.191	1.574.059
Rogge.....	5.131	377.546	255.530	—	743	1.940	378.289	257.470
Boekweit.....	3.088	21.430	20.692	—	67	1.493	21.497	22.185
Mais.....	20.208	1.280.135	862.421	3.651	216.764	113.862	1.496.899	976.283
Gerst.....	3.950	457.987	375.627	110	14.084	12.611	472.071	388.238
Haver.....	2.604	195.323	161.815	—	2.829	2.831	198.152	164.646
Lijnzaad.....	2.343	240.522	199.647	100	220.745	189.161	461.267	388.808
Lijnkoek.....	4.561	178.955	232.838	—	—	—	178.955	232.838
Tarwemeel.....	7.969	118.681	103.815	516	40.499	26.806	159.180	130.621
Andere meelsoorten....	362	11.719	14.770	—	—	—	11.719	14.770

een groote opbrengst te kunnen concludeeren. Er begint ook vraag te komen voor aflading van den nieuwen oogst, maar over het algemeen zijn de vraagprijzen nog te hoog. Blijkbaar kan men zich in Argentinië nog niet indekken, maar naar mate de prijzen voor den ouden oogst opgelopen zijn, hebben ook sommige koopers voor aflading van den nieuwen oogst hun biedingen verhoogd.

Zuid-Afrika nam ook deze week zoo goed als niet aan de maïszaken deel. Van het belangrijke exportsurplus, dat daar aanwezig zou zijn, merkt men al heel weinig. Evenmin treden de Donaulanden als exporteur van maïs op, integendeel men vermoedt daar dat men in het voorjaar maïs zal moeten importeeren.

Gerst. Dit artikel bleef vast gestemd, al kwamen er niet veel zaken tot stand. Noord-Amerika offreert steeds zeer weinig, maar de verschepingen waren zeer groot, vooral naar Duitschland, en dit verklaart dat de Noord-Duitsche markten reeds zoo lang kalm gestemd zijn. In die markt blijft de tweede hand sterk aan de markt, vooral in Bremen, waar men misschien wat te veel gekocht heeft. Ten onzent, waar dit niet het geval is, werden hooge prijzen betaald, doch slechts voor geringe kwantiteiten.

Haver. Voor haver bleef de vraag goed, althans voor de beste kwaliteiten. Ook nieuwe Platahaver werd af en toe verhandeld, evenals Chileensche haver.

SUKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week prijshoudend gestemd.

In Amerika brokelden de noteringen op de termijnmarkt in de eerste helft der week wat af, om het verlies weer in te halen gedurende de tweede helft.

De cijfers waren als volgt:

	Sp. C.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei	Juli
Slot voorafg. week.....	4.65	2.82	2.86	2.88	2.95	3.04
Opening verslagweek.....	4.58	2.76	2.81	2.83	2.91	2.99
Slot verslagweek.....	4.52	2.81	2.83	2.87	2.94	3.02

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 41.000 tons, de versmeltingen 48.000 tons tegen 60.000 tons in 1926 en de voorraden 200.000 tons tegen 251.000 tons.

Prompte Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen afbrokelend tot 2 3/4 d.c. c. & fr. De zaken in Amerika waren echter van geringen omvang.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Cubaansche productie tot 29/11	4.508.521	4.884.658	5.125.970
Weekontv. afscheepavens ..	34.429	40.490	27.270
Totaal sedert 1 Jan.—26 Nov...	4.161.645	4.658.820	4.942.593
Weekexport.....	67.652	83.473	62.949
Totale export sedert 1/1-26/11..	3.789.178	4.433.228	4.650.474
Voorraad Afscheepavens ...	396.787	225.592	292.119
Voorraad Binnenland.....	177.000	80.838	53.377

Volgens F. O. Licht is in Europa het weer in November,

ondanks zijn wisselvalligheid, over het algemeen niet zoo ongunstig geweest als het zich liet aanzien. In Duitschland hebben de fabrieken hunne raming voor den a.s. biet-oogst vermindert met ongeveer 500.000 tons. Evenwel vindt Licht nog geen aanleiding zijne sedert eind September onveranderde raming van 1.700.000 tons ruwsuiker voor Duitschland te wijzigen.

Licht publiceert de cijfers van zijne nieuwe raming — in vergelijking met zijne vorige en met den oogst 1926/27 — als volgt:

	1927/28	1927/28	1926/27
	N. Raming.	Vor. Raming	Opbr.
	Tons	Tons	Tons
Duitschland.....	1.700.000	1.700.000	1.637.088
Tsjecho-Slowakije.....	1.265.000	1.300.000	1.031.489
Oostenrijk.....	105.000	105.000	79.686
Hongarije.....	175.000	165.000	175.086
Frankrijk.....	870.000	900.000	705.126
België.....	300.000	300.000	233.421
Nederland.....	260.000	260.000	286.125
Denemarken.....	150.000	160.000	150.000
Zweden.....	145.000	145.000	20.871
Polen.....	620.000	660.000	562.790
Italië.....	280.000	280.000	313.738
Spanje.....	225.000	240.000	245.000
Andere landen.....	598.000	590.000	481.860
Tot. Europa zonder Rusland	6.693.000	6.805.000	5.942.280
Rusland.....	1.400.000	1.400.000	983.000
Europa incl. Rusland....	8.093.000	8.205.000	6.925.280

waarmede het totaal der nieuwe raming met ruim 110.000 tons vermindert is in vergelijking met zijne vorige. De cijfers voor Polen, Tsjecho-Slowakije en Frankrijk werden hierbij het meest vermindert.

Op de termijnmarkt in Londen ondergingen prijzen een scherpe daling met een even scherp herstel, zoodat de slotnoteringen weinig verschillen met die van de vorige week. Het slot was als volgt:

December 1927....	Sh. 14/3	Augustus '28 ..	Sh. 17/2 1/2
Maart 1928.....	„ 16/5 1/2	October „ ..	„ 17/-
Mei „.....	„ 16/9 1/2	December „ ..	„ 17/-

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Nov.	371.000	422.000	429.000
Tsjechoslowakije 1 Nov.	363.000	306.000	388.000
Frankrijk 1 Nov.	204.000	163.000	173.000
Nederland 1 Nov.	107.000	126.000	96.000
België 1 Nov.	55.000	40.000	59.000
Polen 1 Nov.	76.000	93.000	68.000
Engeland 1 Nov. geïmpt. suiker	201.000	382.000	286.000
Engel. 1 Nov. Binnenl. suiker	15.000	13.000	—
Totaal Europa..	1.392.000	1.545.000	1.499.000
V.S. Atlant. havens 30 Nov....	200.000	251.000	59.000
Cuba 26 Nov.	403.000	226.000	292.000
Totaal.....	1.995.000	2.022.000	1.850.000

Op Java verkochten de V.I.S.P. uit oogst 1928 ongeveer 8500 tons melassesuiker op basis van $f 12\frac{1}{4}$ voor No. 8 en hooger en van $f 13$.— voor No. 10 en hooger.

Het eindcijfer van den oogst 1927 der bij de V.I.S.P. aangesloten fabrieken bedraagt:

Superieur	1.382.199	Metr. tons
„ Stroopsuiker	4.885	„ „
No. 16 en hooger	757.641	„ „
Melasse	32.336	„ „

2.177.063 Metr. tons

De markt voor tweedehands suiker was kalm doch prijs-houdend, in de prijzen kwam nagenoeg geen verandering.

Ook hier te lande brokkelden de noteringen op de termijnmarkt aanvankelijk af om daarna weder aan te trekken. Aan het slot waren de verschillende termijnen hooger genoteerd dan bij opening en gaven prijzen het volgend beeld te zien: Dec. $f 17\frac{5}{8}$; Maart $f 18\frac{1}{4}$; Mei $f 18\frac{1}{2}$; Aug. $f 18\frac{5}{8}$.

De omzet bedroeg deze week 11.000 tons.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	2 Dec. 1927	25 Nov. 1927	18 Nov. 1927	2 Dec. 1926	2 Dec. 1925
New York voor Middling ...	19,90 c	19,90 c	19,80 c	12,45 c	21,10 c
New Orleans voor Middling	19,56 c	19,51 c	19,32 c	12,— c	19,80 c
Liverpool voor Middling ...	10,90 d	11,14 d	10,91 d	6,59 d	10,46 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '27 tot 25 Nov. '27	Overeenkomstige periode	
		1926	1925
Ontvangsten Gulf-Havens.	5033	6663	5125
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	399	978	990
„ „ 't Vasteland etc.	2090	2330 ¹⁾	2027
„ „ Japan	463	513	434

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	25 Nov. '27	Overeenkomstig tijdstip	
		1926	1925
Amerik. havens.....	2581	2823	1495
Binnenland	1307	1455	1779
New York	215	93	41
New Orleans	457	613	423
Liverpool	615	582	346

¹⁾ Officieel verbeterd.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Bebrems & Sons.

Manchester, d.d. 30 November 1927.

De Amerikaanse katoenmarkt is rustig, terwijl prijzen nog steeds zeer onregelmatig zijn en neiging tot dalen tonen. Importen zijn eenigszins groter geworden, en voorraden zijn toegenomen. Egyptische soorten zijn wat flauwer. De vraag is over het algemeen nog gering, hoewel verkoopen te Liverpool de vorige week 42.000 balen bedroegen, dus meer dan de laatste weken het geval is geweest.

De Amerikaanse garensmarkt is zeer ongeregeld. Wel is de vraag wat beter geworden, doch prijzen zijn voor spinners nog verre van schitterend. De productie is groter dan de vraag en men zegt, dat vele biddingen gebaseerd zijn op 9 d. katoen. In grove nummers gaat momenteel zeer weinig om, terwijl in de medianummers en de fijnere inslaggarens voor dhooties enkele flinke posten tot lagere prijzen zijn afgesloten.

Naar getwijnde garens bestaat weinig vraag met uitzondering van dhootiegarens. Aan beide zijden van den Atlantischen Oceaan gaan geruchten, dat de oude orders, welke nog op lage katoenprijzen gebaseerd waren, thans vrijwel compleeteerd zijn, zoodat zoowel spinners als fabrikanten zeer om orders verlegen zijn, terwijl het voor hen bijna onmogelijk is biddingen, zelfs bij zeer gereduceerde marges, te accepteren. In sommige kringen is men van meening, dat hieraan grootendeels de daling van katoenprijzen der laatste dagen is toe te schrijven. In Egyptische garens, zoowel enkele als getwijnde, gaat weinig om. De daling van prijzen van het ruwe materiaal houdt zaken tegen, terwijl men eveneens hierdoor het huidige prijsniveau begint te wantrouwen. Over het algemeen is men echter nog vrij goed bezet en men heeft niet veel haast met verkoopen.

Van de Oostersche en andere markten begint meer vraag te komen naar manufacturen, ofschoon biddingen in de meeste gevallen te laag zijn. Men voelt algemeen, dat er wel behoefte aan manufacturen bestaat, doch koopers zijn nog niet bereid huidige vraagprijzen aan te leggen, waardoor, hoewel de vraag bevredigend is, het aantal geboekte orders slechts zeer gering is. Noteeringen blijven vrij vast, doch door de flauwere stemming van het ruwe materiaal, is het thans wel de geschikte tijd om te koopen, indien prijsdeelen ten minste niet al te zeer verschillen. Dit is niet algemeen het geval en over het algemeen loopen prijsopvattingen van koopers en verkopers nogal uiteen. De toon is gezonder en met wat meer vertrouwen zijn vooruitzichten gunstiger te noemen.

Liverpoolnoteeringen

Oost. koersen 22 Nov. 29 Nov.

23 Nov. 30 Nov. T.T. op Br.-Indië $1\frac{1}{2}\frac{1}{8}$ $1\frac{1}{6}$

F.G.F. Sakellaridis 18,30 17,90 T.T. op Hongkong $2\frac{0}{16}$ $2\frac{0}{16}$

G.F. No. 1 Oomra. 8,15 8,00 T.T. op Shanghai $2\frac{6}{8}$ $2\frac{7}{8}$

KOFFIE.

De markt was deze week weder vaster gestemd. In Brazilië liepen de kost- en vracht-aanbiedingen van Santoskoffie ongeveer $1\frac{1}{6}$ op, waartegenover die van Rio echter zoo goed als onveranderd bleven. De oorzaak van de betere stemming te Santos was hoofdzakelijk te zoeken in het feit, dat het Verdedigings-Instituut in de laatste dagen de markt had gesteund door inkoop van de termijnmarkt aldaar en, naar het heet, ook aan die te New York.

Ook Nederlandsch-Indië was met Robusta op spoedige verschepping iets vaster. De cif-prijzen voor Palembang Robusta liepen ongeveer $\frac{1}{2}$ ct. en die voor W.I.B. f.a.q. ongeveer $1\frac{1}{2}$ ct. op.

Aan de termijnmarkt ten onzent stegen de noteringen der verschillende maanden van het Gemengd-Contract door- een ongeveer $1\frac{1}{4}$ ct.

In loco was de afzet matig.

Volgens gisteren ontvangen telegram uit Brazilië werd de limiet der dagelijksche aanvoeren in de haven van Santos vanaf Maandag 5 dezer teruggebracht van 40.800 balen op 30.000 balen.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam, geeft aan, dat in November de aanvoer geweest is als volgt:

	1927 balen	1926 balen	1925 balen
in Europa	954.000	854.000	972.000
„ Ver. Staten v. Amerika	1.070.000	905.000	982.000
Totaal....	2.024.000	1.759.000	1.954.000

De aanvoeren in Europa en in Amerika te zamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar bedroegen 19.306.000 balen tegen 18.751.000 balen in 1926 en 17.499.000 balen in 1925.

De Afleveringen in November waren:

	1927 balen	1926 balen	1925 balen
in Europa	944.000	888.000	931.000
„ Ver. Staten v. Amerika	1.018.000	916.000	776.000
Totaal....	1.962.000	1.804.000	1.707.000

De Afleveringen in Europa en Amerika te zamen gedurende de eerste elf maanden van het jaar waren 19.591.000 balen tegen 18.896.000 balen in 1926 en 17.328.000 balen in 1925.

Vanaf 1 Juli tot 30 November waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika te zamen 8.643.000 balen tegen 8.414.000 balen in 1926 en 8.449.000 balen in 1925, terwijl de Afleveringen bedroegen 9.003.000 balen tegen 8.256.000 balen in 1926 en 8.456.000 balen in 1925.

De zichtbare voorraad was op 1 dezer in Europa 1.504.000 balen tegen 1.494.000 balen op 1 November. In Amerika bedroeg hij 686.000 balen tegen 634.000 balen op 1 November. In Europa en in Amerika te zamen was de zichtbare voorraad dus op 1 dezer 2.190.000 balen tegen 2.128.000 balen op 1 November. Hij bedroeg op 1 December 1926 2.379.000 balen en op 1 December 1925 2.394.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 December 5.365.000 balen tegen 5.240.000 balen op 1 November en 4.779.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, waarvan het cijfer van 1 December 1927 nog niet bekend is, doch die op 1 November 1927 bedroegen 11.049.000 balen en op 1 December 1926 6.397.000 balen).

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans ongeveer $92\frac{1}{6}$ à $93\frac{1}{6}$ per cwt. en van dito Prime ongeveer $95\frac{1}{6}$ à $97\frac{1}{6}$, terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen $61\frac{1}{6}$ à $62\frac{1}{6}$.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, December-verschepping, 32½ ct. W. I.B. f.a.q. Robusta, Januari-verschepping, 44½ ct., alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-notering bleef onveranderd 60 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 46 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
6 Dec.	52½/8	48½/8	47½/8	46¾	42½	41¼	40½/8	39½/8
29 Nov.	52½/8	48½/8	47½/8	46¾	40¾	39½/8	39	38¾
22 "	52½/8	50¾	49½/8	—	41½/8	40¾	39¾	38¾
15 "	52½/8	50¾	49½/8	—	41¼	40¾	39½/8	38½/8

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
5 Dec.	\$ 12,96	\$ 12,96	\$ 12,96	\$ 12,85
28 Nov.	" 12,69	" 12,69	" 12,69	" 12,63
21 "	" 12,78	" 12,87	" 12,82	" 12,77
14 "	" 12,76	" 12,79	" 12,72	" 12,65

Rotterdam, 6 December 1927.

THEE.

De theemarkt in de afgelopen week hield zich vrij goed. In Londen was de stemming gedeceideerd beter dan die in de vorige weken, doordat het vertrouwen bij de koopers blijkbaar teruggekeerd was. De prijzen konden zich vrij wel handhaven onder meerdere belangstelling van koopers zijde, al moesten de prijzen voornamelijk voor de betere gruis-sorteringen ¼ tot ½ d. laten vallen.

De Londensche theemarkt zal na den 15en December gesloten zijn en zullen de veilingen eerst den 2en Januari worden hervat.

Amsterdam, 5 December 1927.

STEENKOLEN.

Allen pogingen om prijsregelend op te treden ten spijt, blijft er allerwege een veelheid van kolen waar te nemen. Er wordt gezegd, dat de mijneigenaars in Yorkshire, Derbyshire en Nottinghamshire nu ook elkaar zouden „gevonden“ hebben, doch van een verbetering van de prijzen is tot dusver nog weinig te bespeuren. In Wales brokkelen de prijzen eer nog verder af. In Westfalen wordt de sterke inkrimping van de productie streng gehandhaafd en alleen in ons land gaat de productie onverzwakt voort. Hoe de verkoopsorganisatie van de Limburgsche mijnen het klaarspeelt, hare 100 pCt. aan den man te brengen, is velen een raadsel.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	f 9,50
Durham Ongezeefde	" 10,75
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	" 12,—
Schotsche Gezeefde	" 10,—
Yorkshire Gewassen Doubles	" 11,75
Westfaalsche Vetförder	" 13,25
" Vetstukken	" 14,50
" Smeenootjes	" 14,—
" Gasvlamförder	" 13,25
" Gietcookes	" 16,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,50.

Markt onzeker.

6 December 1927.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan-daard	Koper Electro-lytisch	Tin	Lood	Zink
5 Dec. 1927..	60.7/6	66.—/—	269.2/6	22.17/—	27.—/—
28 Nov. 1927..	59.7/6	64.37/6	267.—/—	21.12/6	26.15/—
21 " 1927..	59.15/—	64.12/6	267.2/6	21.2/6	26.12/6
14 " 1927..	58.12/6	63.11/—	264.7/6	20.15/—	26.—/—
6 Dec. 1926..	57.—/—	64.5/—	313.17/6	28.15/—	33.2/6
20 Juli 1914..	61.—/—6	—	145.15/—	19.—/—	21.10/—

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was kalm en de vrachten zwak. Van Montreal werd een kleine boot bevracht van 21.000 qtrs. spotprompt, naar Bremen of Hamburg tegen 13½ cents, terwijl de Northern range een begin December boot heeft opgenomen naar Bremen tegen 15 cents. Voor Northern range/Middellandsche Zee wordt 16 cents in uitzicht gesteld.

Van West-Indië is weinig vraag naar tonnage voor suiker (oude oogst) per December. Een 4500 tonner is gedaan naar U.K./Continent tegen 16/6.

De North Pacific was kalmer en tegen het einde der week werd een order her-bevracht tegen 32/- van Vancouver naar U.K./Continent met volle opties voor loshavens. De eenige bevrachting van de afgelopen week is een 8500 tonner voor Februari belading tegen 30/6 naar Antwerpen of Rotterdam, optie Hamburg 6 d. extra en optie 2 loshavens tegen 1/- extra.

De markt van La Plata bleef levendig en er is een flinke vraag naar tonnage voor alle posities tot Februari. Tengevolge van de hoogere vrachten worden booten in ballast van deze zijde en de Middellandsche Zee uitgezonden met het gevolg dat vanaf 5 Januari en latere posities lagere vrachten in uitzicht worden gesteld. Voor December tonnage werd tot 26/6 betaald van boven La Plata havens naar U.K./Continent, 25/- per Januari en 24/6 per Februari. Het aantal bevrachtingen dat gedurende de afgelopen week tot stand kwam bedraagt minstens 35 booten. In de maand November werd meer dan 890.000 tons lading geboekt van La Plata.

De chilisalpeter vrachtenmarkt bleef kalm. Voor volle ladingen is nagenoeg geen vraag. Handige ballast tonnage is beschikbaar per Januari/Februari/Maart tegen 29/- naar Continent, doch bevrachters toonen geen interesse.

Over het algemeen zijn de Oostelijke afdelingen, alhoewel kalm, vast gebleven. Van Wladivostock/Daluy was de vraag naar tonnage voor Soya boonen aanmerkelijk minder. Voor een 6000 tonner werd per December 34/- betaald naar Rotterdam of Hamburg. Van Saigon was een flinke vraag naar tonnage voor rijst en een 5900 tonner werd bevracht naar het Continent per December tegen 32/-, 2 loshavens. Van Bombay/Karachi/Marmagoa naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent werd per December 24/- betaald. Van Bombay alleen naar de Middellandsche Zee of Continent werd een boot gedaan tegen 23/-, optie U.K. 23/6. Van Kaapstad/Durban range naar U.K./Continent is per Januari 25/- gedaan voor een 3700 tonner en 24/- voor een 4800 tonner.

De Donau bleef kalm en er werd slechts één bevrachting gedaan, nl. naar Denemarken tegen 19/6, basis 3 loshavens per December. Van de Zwarte Zee werd niets bevracht.

De Middellandsche Zee bleef onveranderd kalm. Voor erts werd o.m. betaald Melilla/Oslebshausen 6/7½, La Goulette/Rotterdam 4/10½, Hornillo/Bay/Workington 8/4½.

Van de Golf van Biscaye werd een flinke hoeveelheid tonnage aangeboden en de vrachten zijn zwakker geworden. Bilbao/Cardiff betaalde 6/3, Middlesbrough 6/9, Rotterdam 5/6, Santander/Cardiff 6/3.

De uitgaande kolenvrachters van Engeland waren vaster, speciaal naar Zuid-Amerika en het Oostelijke gedeelte der Middellandsche Zee. Van Zuid-Wales werd o.m. bevracht: Rouaan 3/7½, Gibraltar 6/9, Constantinopel 10/-, Piraeus 10/-, Alexandrië 10/3, Las Palmas 8/- en Buenos Aires 11/- van de Oostkust: Helsingfors 6/6, Kopenhagen 5/-, Genua 8/-, Piraeus 10/-, Port Said 10/- en Buenos Aires 11/-.

5 December 1927.

RIJNVAART.

Week van 27 November t/m. 3 December 1927.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren tamelijk levendig. De scheepsruimte was, bij tamelijke vraag, over het algemeen voldoende. De ertsvrachten bedroegen f 0,75 met ¼ en f 0,85 met ½ lostijd. Naar den Bovenrijn werd nagenoeg uitsluitend in daghuur bevracht op basis van 3 cents per ton. Voor erts naar Dortmund/Hardenberg was veel vraag en naar deze havens werd uitsluitend in daghuur bevracht op basis van 4 cents per ton, met aflevering Rotterdam. Het sleeploon varieerde tusschen het 55 en 65 cents tarief. De waterstand bleef vallend. Naar den Bovenrijn werd op circa 2 Meter afgeladen, terwijl voor groote schepen naar den Benedenrijn op beperkten diepgang werd afgeladen.

In de Ruhrhavens bleef de vraag naar scheepsruimte, zoowel naar den Bovenrijn, als voor Holland en België, zeer levendig. Naar den Bovenrijn betaalde men in het laatst der week 6 & 7 Pf. resp. voor Rijn- en kanaalschepen. De vracht liep op voor Exportkolen naar Rotterdam tot M. 1.60 per ton met vrij sleepen.